

Pohjoisen populistipuolueet – tarkastelussa Perussuomalaisten ja Dansk Folkepartin äänestäjien asenteet

**Pro gradu -tutkielma
Miila Lukkarinen
27.5.2014
Tampereen yliopisto**

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma/Valtio-opin opintosuunta

LUKKARINEN, MIILA: Pohjoisen populistipuolueet – tarkastelussa Perussuomalaisten ja Dansk Folkepartin äänestäjien asenteet

Pro gradu –tutkielma; 73 sivua, 11 kuvaa, 16 taulukkoa, 10 liitettä.

Toukokuu 2014

Perussuomalaisten (PS) ja Dansk Folkepartin (DF) kannatus on noussut melko lyhyessä ajassa marginaalipuolueista Suomen ja Tanskan suurimpien puolueiden joukkoon. PS:n ja DF:n kannatus on kuitenkin kehittynyt eri tahtiin: DF vakiinnutti nopeasti osuutensa äänistä 12-13 % paikkeille mutta PS pysyi pitkään marginaalissa, kunnes nousi vuoden 2011 eduskuntavaaleissa Suomen kannatukseltaan suurimpien puolueiden joukkoon.

Perussuomalaiset ja Dansk Folkeparti hahmotetaan usein osaksi samaa populististen ja maahanmuuttokriittisten protestipuolueiden ilmiötä. Tämän työn tavoitteena on kysyä vastaako valittujen puolueiden äänestäjien asenteet tätä oletusta.

Tutkimusmenetelmänä tarkastellaan PS:n ja DF:n äänestäjien asennoitumista määrättyihin teemoihin vuosina 2002-2010. Tutkimus on kvantitatiivinen, ja lähdeaineistona käytetään European Social Surveyn (ESS) aineistoa vuosilta 2002-2010.

Tutkimuksessa on valittu ESS:n haastatteluaineistosta viisi eri teemaa, jotka muodostuvat jokaisella kierroksella samalla tavalla asetetuista kysymyksistä. Teemat ovat seuraavat: asenteet maahanmuuttoa kohtaan, luottamus instituutioihin, äänestäjien itsensä sijoittaminen vasemmisto-oikeisto –akselille, tyytymättömyys määrättyihin instituutioihin ja politiikan kokeminen vaikeaksi ymmärtää. Teemat perustellaan puolueiden profiloinnin kautta – niiden katsotaan olevan protestipuolueita, joiden äänestäjiä yhdistää epäluottamus elitistiseksi muuttunutta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan sekä kielteiset maahanmuuttoasenteet. Puolueista puhutaan usein osana äärioikeiston tai oikeistopopulismien nousua Pohjoismaissa, joten äänestäjien käsitys itsestään vasemmisto-oikeisto –akselilla oli myös perusteltua ottaa mukaan tarkasteluun.

Tutkimuksen tuloksina aineistosta nousee esiin oletetusti PS:n ja DF:n äänestäjien verrattain negatiivinen asenne maahanmuuttoa kohtaan. Vastoin ennakko-oletuksia PS:n ja DF:n äänestäjät eivät kokeneet politiikkaa juurikaan vaikeammaksi kuin muita puolueita äänestäneet. Luottamus instituutioihin on heikompaa PS:n ja DF:n äänestäjien kuin verrokkiryhmien joukossa. Tarkasteltaessa tyytyväisyyttä määrättyihin tekijöihin DF:n kohdalla ei ole havaittavissa poikkeavuutta Tanskan muihin puolueisiin verrattaessa. PS:n äänestäjät erottautuivat viimeisen kahden mittauskierroksen kohdalla muita tyytymättömämpinä. Vasemmisto-oikeisto –ulottuvuudella PS:n äänestäjien vastaukset heittelivät vuosina 2004-2006, päätyen sitten akselin keskilinjalle. DF:n äänestäjät mielsivät itsensä odotetusti oikeammalle kuin muiden Tanskan puolueiden äänestäjät.

Työn tuloksista käy ilmi, että Tanskan ja Suomen oikeistopopulistisiksi nimetyt puolueet ovat äänestäjien asenteita verrattaessa melko heterogeenisiä toisiinsa nähden. Kyseisten puolueiden määrittelemisen osaksi samaa ilmiötä kaipaa tarkempaa tutkimusta, jolloin myös laajempi tarkastelu puolueiden nousun taustatekijöistä on aiheellista.

Asiasanat: Perussuomalaiset, Dansk Folkeparti, populismi, äärioikeisto

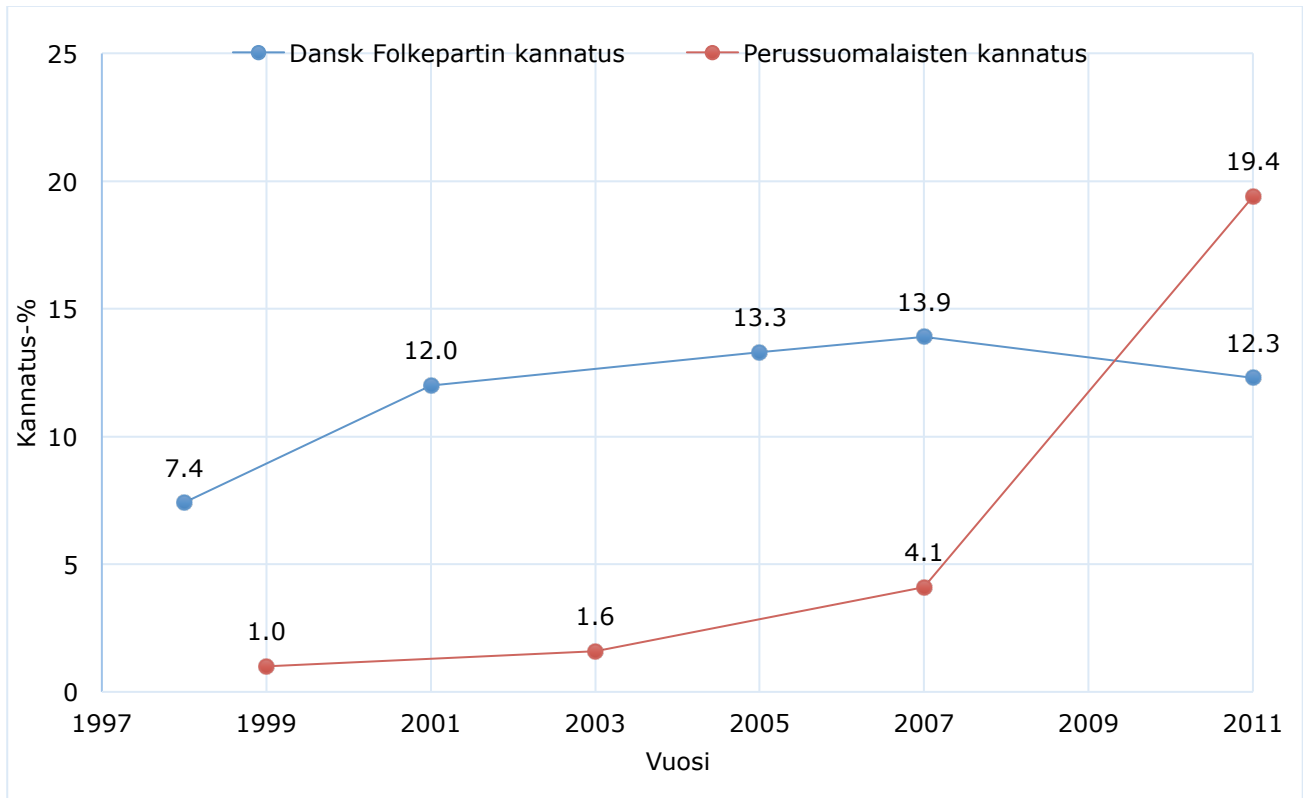
Sisällys

1. JOHDANTO	1
1.1. OIKEISTOPOPULISMIN NOUSU SUOMESSA JA TANSKASSA	1
1.2. TYÖN RAKENNE	3
2. POPULISMIN JA ÄÄRIOIKEISTON IDEOLOGIASTA	5
2.1. POPULISMI	5
2.2. ÄÄRIOIKEISTO	6
3. AINEISTO	10
3.1. PERUSSUOMALAISET – KANSALAISUUS POLITIIKAN KESKIÖSSÄ	10
3.2. DANSK FOLKEPARTI – VEROKRITIIKISTÄ MAAHAMUUTTOVASTAISUUTEEN	13
3.3. KYSELYTUTKIMUS	16
3.3.1. SURVEY-MENETELMÄ	16
3.3.2. EUROPEAN SOCIAL SURVEY	17
3.4. TARKASTELUUN VALITUT TEEMAT	18
3.4.1. MAAHANMUUTTO	18
3.4.2. POLITIIKAN KOKEMINEN VAIKEAKSI	19
3.4.3. LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHIN	19
3.4.4. TYYTYVÄISYYS	20
3.4.5. VASEMMISTO-OIKEISTO –ULOTTUVUUS	20
3.5. MENETELMÄLLISET VALINNAT DATAN KÄSITTELYSSÄ	20
4. TULOKSET	23
4.1. ASENNE MAAHANMUUTTOA KOHTAAN	23
4.1.1. MUUTTUJIENTÄ ASETTELU	23
4.1.2. SUMMAMUUTTUJIENTÄ RELIABILITEETTI	24
4.1.3. MITTARIN GRAAFINEN TARKASTELU	26
4.2. POLITIIKAN KOKEMINEN VAIKEAKSI	28
4.2.1. MUUTTUJIENTÄ ASETTELU	28
4.2.2. MITTARIN GRAAFINEN TARKASTELU	28
4.3. LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHIN	30
4.3.1. MUUTTUJIENTÄ ASETTELU	30
4.3.2. SUMMAMUUTTUJIENTÄ RELIABILITEETTI	31
4.3.3. MITTARIN GRAAFINEN TARKASTELU	32

4.4. TYYTYVÄISYYS	34
4.4.1. MUUTTUJIENTÄ ASETTELU	34
4.4.2. SUMMAMUUTTUJANTÄ RELIABILITEETTI NELJÄLLÄ MUUTTUJALLA	34
4.4.3. SUMMAMUUTTUJANTÄ RELIABILITEETTI KOLMELLA MUUTTUJALLA	36
4.4.4. MITTARINTÄ GRAAFINENTÄ TARKASTELU	37
4.5. VASEMMISTO-OIKEISTO –ULOTTUVUUS	39
4.5.1. MUUTTUJANTÄ ASETTELU	39
4.5.2. MITTARINTÄ GRAAFINENTÄ TARKASTELU	39
5. ANALYYSI	42
5.1. MAAHANMUUTTO	42
5.2. POLITIIKANTÄ KOKEMINENTÄ VAIKEAKSI	43
5.3. LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHINTÄ	44
5.4. TYYTYVÄISYYS	45
5.5. VASEMMISTO-OIKEISTO –ULOTTUVUUS	46
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	48
7. LÄHDELUETTELO	50
LIITE 1 MAAHANMUUTTOVASTAISUUS - SUOMI	54
LIITE 2 MAAHANMUUTTOVASTAISUUS - TANSKA	56
LIITE 3 POLITIIKANTÄ KOKEMINENTÄ VAIKEAKSI – SUOMI	58
LIITE 4 POLITIIKANTÄ KOKEMINENTÄ VAIKEAKSI – TANSKA	60
LIITE 5 LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHINTÄ – SUOMI	62
LIITE 6 LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHINTÄ – TANSKA	64
LIITE 7 TYYTYVÄISYYS – SUOMI	66
LIITE 8 TYYTYVÄISYYS – TANSKA	68
LIITE 9 VASEMMISTO-OIKEISTO – SUOMI	70
LIITE 10 VASEMMISTO-OIKEISTO – TANSKA	72

1. Johdanto

1.1. Oikeistopopulismin nousu Suomessa ja Tanskassa



Kuva 1 PS:n ja DF:n kannatuskehitys ¹

Sekä Perussuomalaisten (PS) että Dansk Folkepartin (DF) kannatus on noussut marginaalipuolueista Suomen ja Tanskan suurimpien puolueiden joukkoon. Kuten yllä olevasta kuvasta käy ilmi, on niiden kannatus kehittynyt kuitenkin keskenään eri tahdissa. DF sai jo perustamisensa jälkeen ensimmäisissä eduskuntavaaleissa 7.4% kannatuksen ja vuoden 2001 eduskuntavaaleissa vakiinnutti osuutensa äänistä 12-13 % pintaan. PS sen sijaan pysyi pitkään marginaalissa, kunnes nousi vuoden 2011 eduskuntavaaleissa Suomen kannatukseltaan suurimpien puolueiden joukkoon 19,1% äänisaalillaan.²

Euroopassa on ollut viime vuosikymmeninä havaittavissa kehityskulku, jossa populistiset liikkeet ovat muuttuneet marginaali-ilmiöstä osaksi poliittista toimintakenttää.³ Perussuomalaisten ja Dansk Folkepartin kannatuksen nousu on esitetty osana tätä

¹ Lähdeaineisto: European Election Database

² Borg 2012, Oikeusministeriön julkaisu, s.20

³ Durant et al., The Spinelli Group, s.3

oikeistopopulististen puolueiden ja liikkeiden suosion nousua. Puolueiden profiileihin katsotaan kuuluvan leimallisina piirteinä muun muassa kriittinen asenne maahanmuuttoa ja Euroopan unionia kohtaan sekä pitkään vallassa olleiden puolueiden syyttäminen elitismistä ja läpinäkyvyyden puutteesta. Termejä populistinen, oikeistopopulistinen ja äärioikeistolainen käytetään limittäin ja usein hieman epätarkasti kun puhutaan näistä 1980-luvun jälkeisistä liikkeistä ja puolueista. Myös Perussuomalaisten ja Dansk Folkepartin määrittäminen etenkin äärioikeistoon tai sitä edustavaan puolueperheeseen kuuluvaksi on kyseenalaista. Siinä missä DF:n juuret ovatkin oikeistolaista talouspolitiikkaa ajaneessa Fremskridtspartietissa, on Suomen Maaseudun Puolueen pohjalta perustetun PS:n tausta poliittisesti keskustalainen. Kummankin puolueen periaateohjelmat sisältävät sekä perinteisesti vasemmistoon että oikeistoon miellettyjen puolueiden kanssa yhteneviä linjauksia.⁴

Klaus Von Beyme on tutkinut puolueperheitä teoksessaan Politische Parteien in Westeuropa (1984, käännetty vuonna 1985), jossa hän rakentaa erilaisiin kriteereihin pohjautuvia typologioita, joista tärkein pohjautuu ideologiselle tasolle. Näitä ideologisia perheitä Von Beyme tunnistaa yhdeksän⁵: 1) liberaalit ja radikaalit puolueet; 2) konservatiiviset puolueet; 3) sosialistiset ja sosiaalidemokraattiset puolueet; 4) kristillisdemokraattiset puolueet; 5) kommunistiset puolueet; 6) maaseudun puolueet; 7) alueelliset ja etniset puolueet; 8) äärioikeistolaiset puolueet sekä 9) vihreät puolueet. Jaottelu näihin yhdeksään puolueperheeseen tehdään Von Beymen mukaan kahden ideologisen kriteerin perusteella. Ensimmäinen kriteeri on puolueen nimi, ja toinen on äänestäjien käsitys puolueen ideologisesta sijoittumisesta.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Perussuomalaisten ja Dansk Folkepartin äänestäjien asennoitumista määrättyihin teemoihin vuosina 2002-2010. Tutkimukseen valitut puolueet hahmotetaan usein osaksi samaa populististen ja maahanmuuttokriittisten protestipuolueiden ilmiötä. Työn tavoitteena on kysyä vastaako valittujen puolueiden äänestäjien asenteet tätä oletusta. Puolueet ja tässä tutkimuksessa tarkastellut teemat profiloidaan sekä puolueiden itsensä julkaisemien määrittelyjen että niistä kirjoitettujen artikkelien ja teosten pohjalta.

Perussuomalaiset ja Dansk Folkeparti on kumpikin perustettu vuonna 1995 protestipuolueiksi luonnehdittujen puolueiden raunioille, ja niiden toiminnassa on paljon sekä sisällöllisen että toiminnallisen tason yhteneväisyyksiä. Samankaltaiset piirteet myös poliittisissa järjestelmissä helpottavat vertailun tekemistä Suomen ja Tanskan äänestäjien asenteita tarkasteltaessa. Sekä Tanskan että Suomen poliittista ilmapiiriä kuvaillaan konsensushakuiseksi, kummassakin

⁴ Perussuomalaisten kotisivu. Viitattu 20.4.2014; Dansk Folkepartin kotisivu. Viitattu 18.4.2014

⁵ Von Beyme 1985, ref. Mudde 2000, Manchester University Press. s.2

maassa vallitsee monipuoluejärjestelmä, parlamenttivaalit järjestetään vähintään neljän vuoden välein ja vaaleissa annetut äänet muunnetaan edustajien paikoiksi d'Hondtin menetelmää käyttäen.

Tutkimus on kvantitatiivinen, ja lähdeaineistona käytän European Social Surveyn aineistoa vuosilta 2002-2010. Haastatteluaineistoa on kerätty joka toinen vuosi kyseisen ajanjakson ajan, ja siten tutkielman aineiston muodostaa viisi haastattelukierrosta. Haastatteluun vastanneet ovat ilmoittaneet kullakin haastattelukierroksella mitä puoluetta ovat äänestäneet edellisissä vaaleissa. Tutkimukseen valittiin haastatteluaineistosta viisi eri teemaa, jotka muodostuvat jokaisella kierroksella samalla tavalla asetetuista kysymyksistä. Teemat ovat seuraavat: asenteet maahanmuuttoa kohtaan, luottamus instituutioihin, äänestäjien itsensä sijoittaminen vasemmisto-oikeisto -akselille, tyytymättömyys määrättyihin instituutioihin ja politiikan kokeminen vaikeaksi ymmärtää. Teemat ovat perustellut puolueiden profiloinnin kautta – niiden katsotaan olevan protestipuolueita, joiden äänestäjiä yhdistää tyytymättömyys ja epäluottamus elitistiseksi muuttunutta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan sekä kielteiset maahanmuuttoasenteet. Äänestäjien sijoittuminen vasemmisto-oikeisto -akselille asennetutkimuksessa tarjoaa näkökulman keskusteluun puolueista osana oikeistopopulistista tai äärioikeistolaista puolueperhettä.

1.2. Työn rakenne

Luvussa 2 esitellään tutkimukseen liittyvä käsitteistö ja tutkimuksen luodaan teoreettinen kehys. Alaluvussa 2.1. tarkastellaan populismin tematiikkaa ja alaluvussa 2.2. hahmotetaan äärioikeiston terminologiaa. Nämä käsitteet liitetään usein toisiinsa, mutta tässä tutkimuksessa niille ominaisia piirteitä kuvaillaan omina kokonaisuuksinaan. Luvussa 3 esitellään tutkimuksessa käytetty aineisto. Alaluvuissa 3.1. ja 3.2. käydään läpi tässä työssä vertailtavien puolueiden historiaa, kehitystä ja aatteellisia suuntaviivoja sekä puolueiden itsensä kuvailemina että tutkijoiden näkemysten pohjalta. Alaluvussa 3.3. esitellään tutkimuksessa käytetty kvantitatiivinen aineisto European Social Survey ja survey-menetelmän käyttöön liittyviä piirteitä yleisellä tasolla. Menetelmällisistä valinnoista kerrotaan alaluvussa 3.5. Luvun tarkoituksena on saada lukija ymmärtämään millä tavoin dataa on käsitelty tulosten aikaansaamiseksi sekä perustella käytetyt menetelmät tutkimuskysymyksiin vastaamisen mahdollistajina. Luvussa 4. käydään tulokset läpi teemoittain jaoteltuna kummankin maan osalta. Muuttujien/muuttujan asettelu -alaluvuissa esitellään kutakin teemaa kuvaamaan valitut kysymykset, sekä millä asteikoilla vastaukset on annettu. Summamuuuttujan reliabiliteetti -alaluvut tuovat taulukoina esiin sen, kuinka yhteneväisiä haastateltujen vastaukset ovat olleet koskien kunkin teeman muodostavien kysymysten osalta. Viimeisenä alalukuna jokaisen teeman kohdalla esitän asenteen kehityksen viivakuviona siten,

että kuviossa näkyy kaikkien puolueiden äänestäjien vastausarvot aikavälillä 2002-2010. Poikkeuksena tähän on teema ”Politiikan kokeminen vaikeaksi”, joka esitettiin European Social Survey -kyselytutkimuksessa vain vuoteen 2008 saakka. Kuvioden yhteydessä kuvailen lyhyesti mitä niistä käy ilmi ja tulkiten ja vertailen tuloksia laajemmin luvussa 5. analyysin yhteydessä. Johtopäätökset -osiossa vertaillaan tuloksia ja analyysia tutkimuskysymykseen ja punnitaan tutkielman onnistuneisuutta vastata asetettuihin kysymyksiin.

2. Populismien ja äärioikeiston ideologiasta

2.1. Populismi

”Yksi populismin vakavimmista heikkouksista on samaisen kansa-käsitteen heikkous. Se on hyvä iskulause, mutta sillä ei ole mitään tarkkaa merkitystä. Mutta se, mikä on akateemiselta kannalta heikkous, voi kuitenkin olla poliittinen tilaisuus. Juuri tuo epämääräisyys ja tunnepitoinen resonanssi tekee siitä tehokkaan taisteluhuudon. Tästä on hyvä esimerkki Suomesta SMP:n poliittinen slogani Kyllä kansa tietää.”⁶

Populististen puolueiden kannatus ja määrä on ollut kasvussa viime vuosikymmeninä Euroopassa. Vaikka populismi on laajasti käytetty termi, sen tarkkaan määrittelemiseen on käytetty melko vähän huomiota. Yritykset määritellä populismin olemus ovat jääneet kuvauksiksi eri aikoihin eri tilanteissa esiintyneistä populistisista liikkeistä, vailla johdonmukaista näkemystä ilmiöön liittyvistä piirteistä.⁷ Tutkijat eivät ole saavuttaneet yksimielisyyttä siitä, onko populismi varsinaisesti aatesuuntaus, vai ennemminkin poliittinen ajattelutapa tai toimintatyyli.⁸ Populististen puolueiden aatteelliset profiilit ovat erilaisia eri valtioissa. Yhteisiäkin piirteitä on kuitenkin tunnistettavissa. Populistisesti toimivia puolueita ovat viime vuosikymmeninä olleet aatteellisesti euroskeptisiksi, konservatiivisiksi ja separatistisiksi kuvatut puolueet.⁹

Populismia ja kansanvaltaa tarkasteltaessa tulee määritellä kansan ja eliitin käsitteet. Populistiset liikkeet ja niiden johtajat perustavat argumenttinsa määrätynlaiselle ajatukselle kansasta ja sen roolista historian kulussa. Populistiseen diskurssiin kytkeytyy myös ajatus kansan enemmistöstä, homogeenisesta identiteetistä ja kovasti töitä tekevästä kansasta. Idea kansasta sekä populaation määrällisenä enemmistönä ja samanaikaisesti homogeenisena yhteisönä on paradoksaalinen.¹⁰ Tunnetun määritelmänsä mukaan Benedict Anderson toteaa kaikkien kansojen olevan kuvitteellisia yhteisöjä (imagined communities), koska pienimmänkään kansan jäsenet eivät todellisuudessa tunne, tai edes koskaan tapaa toisiaan.¹¹ Kansaan liitettävällä enemmistö-statuksella haetaan kuitenkin legitimeettiä ja oikeutusta populistisen retoriikan argumentoinnissa. Kansan enemmistön mielipiteet muodostavat ikään kuin totuuden siitä mitä pitäisi päättää, tehdä ja ajatella.¹⁰ Eliitti määritellään kutakuinkin kansan vastakohtaksi. Eliitille luonteenomaisia piirteitä ovat vähemmistö-status,

⁶ Soini 1988, pro gradu -tutkielma

⁷ Taggart 2000, Open University Press, s. 10

⁸ Heywood 2007, ref. Paloheimo 2012; Oikeusministeriön julkaisu, s. 324

⁹ Paloheimo 2012, Oikeusministeriön julkaisu, s. 325

¹⁰ Jamin 2013, Routledge, s.40-41

¹¹ Anderson 2006, Verso, s.5-6

heterogeenisuus ja laiskuus. Eliitti on epärehellisyyden ja paheellisuuden ruumiillistuma, joka elää ahkeran kansan kustannuksella.¹²

Populistiselle retoriikalle on ominaista yksinkertaistaa talouden kriiseihin, yhteiskunnalliseen epätasa-arvoon, sosiaalisiin ongelmiin, työttömyyteen ja muihin vastaaviin poliittisiin asiakokonaisuuksiin liittyvä keskustelu kahden toimijan väliseksi jännitteeksi tai konfliktiksi.¹² Tällainen polarisointi ”meidän” ja ”heidän” välille saa asiayhteydestä riippuen eri sävyjä. ”Heitä” voi edustaa esimerkiksi poliittinen tai taloudellinen eliitti, yhteiskunnalliset instituutiot, kansainväliset toimielimet tai maahanmuuttajat.

Eliitin vastaisena diskurssina populismi voi liittyä sekä vasemmistolaisiin että oikeistolaisiin poliittisiin ilmiöihin. Populismille on tyypillistä vastustaa eliittiä edustavia instituutioita demokratian toteutumisen nimissä, siinä missä äärioikeisto vastustaa demokratian periaatteita ja arvoja.¹³

Demokratian, ja tarkemmin kansan tahdon korostaminen päätöksenteossa verhoaa taakseen muutakin kuin elitistisyyden vastustusta. Kuten Lisa Bjurwald artikkelissaan Euroopan äärioikeisto toteaa, demokratian varjopuolena voidaan pitää vähemmistöjen jäämistä enemmistön jalkoihin. Bjurwald esittää, että rasistiset puolueet Euroopassa käyttävät demokraattista järjestelmää hyväkseen edistääkseen omia (usein ksenofobisia) päämääriään, esimerkkinä Sveitsin kansanäänestys minariteettikiellosta.¹⁴

2.2. Äärioikeisto

Viimeaikainen kehitys osoittaa äärioikeiston pitävän pintansa tai jopa kasvattavan suosiotaan eri puolilla Eurooppaa. Monissa Länsi-Euroopan valtioissa äärioikeistolaiset puolueet ovat vakiinnuttaneet kannatuksensa parlamentti- ja europarlamenttivaaleissa 10 prosentin tietämille, uusimpien tulokkaiden joukossa myös Suomen Perussuomalaiset.¹⁵

Käsitteiden ”äärioikeisto” ja ”radikaalioikeisto” määritelmistä ei vallitse selkeää yksimielisyyttä tutkimuskirjallisuuden piirissä. Michael Minkenberg tekee jaon äärioikeistolaisuuden ja oikeistoradikalismien välille. Äärioikeistolaisuus, jota esiintyy erityisesti Saksassa, sisältää usein viitteitä perustuslainvastaisuuteen ja antidemokraattisuuteen. Oikeistoradikaali liike sotien jälkeisessä Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa voidaan jakaa kolmeen aaltoon:

¹² Jamin 2013, Routledge, s.42

¹³ Jamin 2013, Routledge, s.47-48

¹⁴ Bjurwald, et. al. 2011, Vihreä sivistysliitto

¹⁵ Minkenberg 2013, Friedrich-Ebert-Stiftung, s.9-33

- 1) Ensimmäinen aalto heti sotien jälkeen (McCarthyismi Yhdysvalloissa, Poujadismi Ranskassa, Socialist Reich Party sekä Deutsche Reichs Partei Saksan liittotasavallassa sekä Movimento Sociale Italiano Italiassa)
- 2) Toinen aalto 60- ja 70-luvuilla (Wallace-liike Yhdysvalloissa, Nationaldemokratische Partei Deutschlands Saksan liittotasavallassa, Powellismi ja National Front Yhdistyneissä Kansakunnissa)
- 3) Kolmas aalto 80- ja 90-luvuilla, kun uudentyyppisiä oikeistoradikaaleja puolueita syntyi ympäri Eurooppaa

Tässä kontekstissa Minkenbergin mukaan voidaan puhua oikeistoradikalismien uusiutumisesta sekä ideologisella että organisatorisella tasolla vuoden 1968 jälkeen. Ideologisella tasolla biologisen, hierarkkisen rasismien tilalle nousi etnopluralismien käsite, joka painotti eri kulttuurien ja etnisten ryhmien yhteensopimattomuutta. Organisatorisella tasolla muutokset näkyvät siinä, että vuosien 1965 ja 1995 välillä pelkästään Länsi-Euroopassa perustettiin 19 uutta oikeistoradikaalia puoluetta.¹⁶ Tässä tutkimuksessa käsitellään pääasiassa tämän jaottelun kolmannen aallon liikettä.

Minkenberg tunnistaa neljä eri ideologista tyyppiä nykyisessä eurooppalaisessa oikeistoradikalismissa:

- 1) Autokraattis-fasisistinen oikeisto, joka on ideologisella tasolla lähellä sotienvälisiä fasisistisia hallintojärjestelmiä
- 2) Rasistinen tai etnosentrinen oikeisto, jonka agendalla on etnisten ryhmien erottelemisen joko hierarkkisen, biologisen rasismien, tai etnopluralismien nimissä
- 3) Autoritääris-populistinen oikeisto, joka ei ole ideologialtaan selkeästi rajattu, mutta jolle on luonteenomaista karismaattinen johtaja sekä tiettyjen kansanryhmien jättäminen ulkopuolelle
- 4) Uskonnollis-fundamentaalin oikeisto, joka käyttää etupäässä uskonnollista argumentointia perustellessaan oman kulttuurin paremmuutta muihin nähden

Kaikille näille neljälle oikeistoradikalismien muunnokselle on ominaista kansallisvaltion merkityksen painottaminen, sekä valtaapitävän eliitin kritisoiminen populistiseen tyyliin.¹⁶

Jens Rydgren puhuu äärioikeiston lisäksi oikeistopopulismista. Rydgrenin mukaan Euroopassa syntyi 1970-luvulta lähtien uusi puolueperhe, josta hän käyttää nimitystä oikeistopopulistinen puolueperhe. Monet äärioikeistoa määrittävät teemat olivat stigmatisoituneet toisen maailmansodan jälkeen, ja äärioikeistolaiset puolueet sen seurauksena ajautuneet

¹⁶ Minkenberg 2011, Friedrich-Ebert-Stiftung, s.37-55

marginaalipuolueiksi. 1970-luvun öljykriisin seurauksena länsimaiden taloudet muuttuivat epävakaaiksi ja rakenteellinen työttömyys kasvoi. Näiden tapahtumien seurauksena tapahtunut poliittisen luottamuksen lasku loi kasvualustaa uudentylaiselle poliittiselle linjalle.

Järjestelmänvastaisuudessa uudet oikeistopopulistiset puolueet tyypillisesti esittävät oman puolueensa ainoana vartenotettavana vaihtoehtona valtaa pitävälle näyttäytyen kuitenkin samalla demokratian puolustajina.¹⁷ David Arter luokittelee PS:n järjestelmänvastaiseksi ja DF:n maahanmuuttovastaiseksi puolueeksi. Arter toteaa kuitenkin PS:ään liittyvän myös merkittäviä rasistisia piirteitä.¹⁸ Suomessa perinteisesti suurimmat puolueet eivät ole nostaneet maahanmuuttoa kärkiteemakseen. Perussuomalaiset poikkeavat tässä suhteessa muista, ja puolueen edustajat väittävätkin usein muiden puolueiden vaientavan kriittisen, tai jopa kaiken keskustelun aiheesta. DF toi maahanmuuttokriittisen agendansa poliittiseen keskusteluun jo perustamisestaan lähtien.

Rydgrenin mukaan uusien oikeistopopulististen puolueiden menestys Euroopassa perustuu etno-nationalistisen muukalaisvastaisuuden (joka taas pohjautuu niin sanottuun etnopluralistiseen doktriiniin) sekä järjestelmänvastaisen populismin yhdistämiseen. Etnopluralistisessa doktriinissa, jota joskus nimitetään myös "uudeksi rasismiksi" tai "kulttuurirasismiksi" ei ole niinkään kyse biologisesta rasismista, vaan siinä painotetaan sitä, ettei erilaiset kulttuurit ole yhteensopivia toistensa kanssa. Mikäli eri kulttuurit halutaan säilyttää, ne täytyy pitää erillään.¹⁷ Tämä niin kutsuttu uusi, kulttuurillinen rasismi on lähellä ksenofobian käsitettä. Ksenofobialla tarkoitetaan jonkin vieraan tai oudon pelkoa. Sille on luonteenomaista myös uskomus, jonka mukaan ihmisille on luonnollista elää kaltaistensa joukossa ja suhtautua vihamielisesti erilaisia ihmisiä ja kansoja kohtaan.¹⁹

Puolueet ovat saaneet mobilisoida puolelleen äänestäjiä muukalaisvastaisilla asenteilla leimautumatta kuitenkaan rasisteiksi, sekä toisaalta kritisoida olemassa olevaa järjestelmää leimautumatta kuitenkaan anti-demokraattiseksi. Antidemokraattisuuden sijaan puhutaan etnokratiasta; demokratiaa ei haluta hylätä, vaan se käsitetään etniseen, uskonnolliseen, kulttuuriseen ja poliittiseen ulossulkemiseen pohjaavaksi ideaksi kansakunnasta ja kansanvallasta.¹⁹

Cas Mudde käyttää yllä mainitusta kolmannen aallon oikeistoradikalismista käsitettä populistinen oikeistoradikalismi. Hänen mukaansa kyseisen aatesuuntauksen puolueperheen

¹⁷ Rydgren 2005, Blackwell publishing, s.413-437

¹⁸ Arter 2008; Manchester University Press, s.116

¹⁹ Rydgren 2003, Sage publications, s.48

ideologia koostuu yhdistelmästä nativismia, autoritarismia sekä populismia.²⁰ Nativismilla tässä yhteydessä tarkoitetaan nationalismin ksenofobista muotoa, jossa tavoitteena on yksikulttuurinen kansallisvaltio, ja jossa muun kulttuurin edustajia pidetään uhkana valtiolle. Autoritarismi taas viittaa lakiin ja järjestykseen, ja sen tiukkaan kurinpidolliseen täytäntöönpanoon. Lopulta populismi taas määritellään ideologiana, jossa yhteiskunta jaetaan kahteen homogeeniseen joukkoon ihmisiä, puhtoiseen kansa ja korruptoineeseen eliittiin, ja jossa politiikan halutaan edustavan kansan tahtoa.²¹

²⁰ Mudde 2007, ref. Mudde 2014, Sage publications, s.218

²¹ Mudde 2004, ref. Mudde 2014, Sage publications, s.218

3. Aineisto

Tässä luvussa esitellään tutkimuksessa käytetty aineisto ja menetelmät. Alaluvuissa 3.1. ja 3.2. esitellään Perussuomalainen puolue ja Dansk Folkeparti. Kyselytutkimuksen ja survey-menetelmän piirteet käydään läpi alaluvussa 3.3. Kyselytutkimusaineistosta tähän tutkimukseen valitut teemat esitellään ja perustellaan alaluvussa 3.4. Lopuksi alaluvussa 3.5. esitellään aineiston käsittelyyn valitut menetelmälliset keinot.

3.1. Perussuomalaiset – kansalaisuus politiikan keskiössä

Perussuomalaisen puolueen juuret ovat Suomen Maaseudun Puolueessa, SMP:ssä. Vuonna 1959 perustettu SMP henkilöityi vahvasti perustajaansa Veikko Vennamoon, jonka populistinen, karismaattinen retoriikka pohjautui kansan ja eliitin erotteluun. Vennamon retoriikka pohjasi kuitenkin enemmän agraaripopulismiin kuin radikaalioikeistoon.²² Protestipuolueeksi luonnehditun SMP:n kannatus oli noin kolmikymmenvuotisen olemassaolonsa aikana hyvin vaihtelevaa. Vuoden 1970 eduskuntavaaleissa SMP sai varsinaisen äänivyöryn ja 18 kansanedustajapaikkaa. Juuri ennen vaaleja hyväksytty laki johti maaseudun taloutta horjuttaneeseen rakennemuutokseen.²³ Tämä populistinen protestipuolue menestyi muutosten ja taloudellisen epävarmuuden ilmapiirissä, kuten Perussuomalaiset vuosikymmeniä myöhemmin.

SMP kohtasi pian vuoden 1970 menestyksensä jälkeen sisäisiä ristiriitoja, mutta puolueen taival jatkui vuoteen 1979 Veikko Vennamon johtamana, kunnes hänen poikansa Pekka Vennamo siirtyi puolueen puheenjohtajaksi. SMP:n kannatus oli ailahtelevaista, mutta puolue toimi kahdessa hallituksessa vuoteen 1990 saakka. Viimeisinä vuosina puolueen puheenjohtajana toimi Raimo Vistbacka. SMP:n toiminta lakkasi kannatuksen hiipumisen ja taloudellisten vaikeuksien myötä vuonna 1995.²³

Perussuomalainen puolue merkittiin puolurekisteriin 13.10.1995. PS on koko olemassaolonsa ajan osallistunut kaikkiin järjestettyihin vaaleihin sekä kunnallisella että valtiollisella tasolla. PS on myös koko olemassaolonsa ajan ollut eduskuntapuolue.²⁴ Vuosina 1995 – 1997 puolueen puheenjohtajana toimi Raimo Vistbacka, ja vuodesta 1997 alkaen Timo Soini.²⁵

²² Kestilä 2007, Turun yliopisto, s. 367

²³ Sharma 2014, Otava, kpl 8

²⁴ Perussuomalaisten toimintakertomus 2010. Viitattu 6.5.2014

²⁵ Perussuomalaisten kotisivu. Viitattu 6.5.2014

Vuonna 1996 Suomessa järjestettiin sekä kunnallisvaalit että Suomen ensimmäiset europarlamenttivaalit. Perussuomalaisten kannatus jäi heikoksi, alle 1 prosentin. Vuoden 1997 puoluekokouksessa Vistbacka luopui puheenjohtajan tehtävästään ja hänen tilalleen valittiin Timo Soini. Eduskuntavaaleissa vuonna 1999 PS sai edelleen vain yhden edustajan läpi, Raimo Vistbackan. Vuonna 2003 PS:n näkyvyyttä lisäsi puolueen ”julkkisehdokas” Tony Halme. Halme sai kyseisen vuoden eduskuntavaaleissa yli 16 000 ääntä, ja myös tuolloin Kristillisdemokraattien kanssa liittoutunut Timo Soini pääsi eduskuntaan.²⁶ Halmeen ehdokkuus ja kannatus profiloi osaltaan puoluetta protestiäänestäjien mobilisoijana.²⁷ Ennen seuraavia eduskuntavaaleja järjestettiin vuonna 2006 presidentinvaalit, joissa Soini oli ehdokkaana. Ehdokkuuden tuoma näkyvyys oli osatekijänä PS:n vuoden 2007 eduskuntavaalien hyvässä tuloksessa. Presidentinvaalikampanjassaan Soini nosti EU-vastaisuuden yhdeksi kärkiteemakseen vaatimalla jäsenyydestä järjestettävän uutta, sitovaa kansanäänestystä. Tämän kampanjan iskulauseena oli myöhemminkin elämään jäänyt ”Missä EU, siellä ongelma”.²⁸ Sittemmin Perussuomalaiset ovat kasvattaneet suosiotaan vaali vaalilta nousten merkittäväksi toimijaksi Suomen puoluepoliittisella kentällä. Mielenkiintoiseksi PS:n nousun Suomen puoluekartalla tekee yhtäältä Suomen kansainvälisesti vertaillen harvinaisen stabiilin puoluekentän valtasuhteiden ravisuttaminen, ja toisaalta puolueen kannatuksen nousun mahdolliset kytkökset laajempaan, kansainvälisen poliittisen asenneilmapiiriin ja liikehdinnän kehittymiseen.

EU-vastaisuus ja siihen liittyvä protestiäänestäminen on eittämättä ollut ainakin osa Perussuomalaisten kannatuksen historiaa. Vaikka puolueen harjoittama, EU:n kritisointiin tiivistyvä kansa – eliitti vastakkainasettelu ulottuu myös laajemmin poliittisiin päättäjiin ja ”vanhoihin suuriin puolueisiin”, kietoutuu pääosa puolueen kritiikistä kansallisen päätäntävällän valumiseen EU:lle, kauas ”tavallisesta kansasta”. Taloudellinen protektionismi nousee vahvasti esiin puolueen kannanotoissa. Puolue ei kuitenkaan määrity yksiselitteisesti perinteisellä sosioekonomisella vasemmisto-oikeisto –akselilla. Tuukka Ylä-Anttila kirjoitti Poliitikasta -verkkolehdessä julkaistussa artikkelissaan myös PS:n sisäisen hajonnan olevan vanhoja, suuria puolueita suurempaa.²⁹ Ylä-Anttila tuo esiin äärioikeisto-termin ongelmallisuuden Perussuomalaisista puhuttaessa. Puolueesta puhutaan usein osana Euroopan äärioikeistoa, mutta tosiasiaa se on lähempänä sosiaalidemokraattisia puolueita puolustaessaan suomalaista hyvinvointivaltiota.²⁹ Tulee tosin huomioida, että PS haluaa turvata hyvinvointivaltion edut rajatummalle ihmisryhmälle kuin suurin osa muista puolueista,

²⁶ Sharma; Otava 2014, kpl 8

²⁷ Arter 2006 Manchester University Press, s. 42

²⁸ Sharma 2014, Otava, kpl 8

²⁹ Ylä-Anttila 2012, Poliitikasta-verkkajulkaisu. Viitattu 19.5.2014

korostaen muun muassa vuoden 2007 eduskuntavaaliohjelmassaan niiden kuuluvan kaikille kansalaisille.³⁰

EU-vaaliohjelmassaan vuodelta 2009 Perussuomalaiset määrittelevät itsensä ei ainoastaan EU-kriittiseksi, vaan EU-vastaiseksi puolueeksi. Puolue linjaa EU:n toimimattomaksi järjestelmäksi sekä vastustaa sen perimmäistä ideaa ylikansallisena järjestelmänä puolustaen sen sijaan kansanvallan ideaa. EU:n päätöksentekoon tulee kuitenkin osallistua, sillä vain siten voidaan edistää puolueen tavoitetta saada päätäntävaltaa takaisin kansallisvaltioille.³¹ Puolueen ohjelmassa demokratia määritetään kansanvallaksi ja kansa samaistetaan kansallisvaltioon, josta johdetaan EU:n olevan moni- ja ylikansallisuudessaan epädemokraattinen järjestelmä. Moni- ja ylikansallisuuden lisäksi PS linjaa elitismin EU:n päätöksenteon ongelmaksi. Tämäkin johtuu puolueen mukaan järjestelmän monikansallisuudesta; koska erilaisista taloudellisista ja kulttuurillisista lähtökohdista muodostuva, luonnostaan hajanainen joukko edustajia "ei pääse yhteisymmärrykseen muusta kuin rahamarkkinoiden vallan lisäämisestä".³¹ Talouskasvun lisäämiseen keskittyvät poliittiset toimet puolue määrittää kansanvaltaa heikentäväksi tekijäksi.³²

Perussuomalaiset määrittää itsensä myös populistiseksi puolueeksi. Populismi taas on, PS:n määrittelemänä, sellainen toimintatapa tai poliittinen kulttuuri, jossa kansalaisten on mahdollista paikantaa poliittista valtaa käyttävät tahot ja saattaa heidät äänestämällä vastuuseen.³² Populismi yhdistetään läpinäkyvyyden kautta yksinkertaiseen poliittiseen järjestelmään, ja päätöksentekojärjestelmän monimutkaisuus taasen epädemokraattisuuteen. Eliitin harjoittaman politiikan esittäminen tarkoituksellisen vaikeaselkoisena antaa puolueelle myös mahdollisuuden esiintyä ikään kuin rehellisenä ja ymmärrettävänä vaihtoehtona äänestäjille. Puolue määrittää populismin myös "kansanluonteeseen" ja kulttuuriin sidotuksi. Yhtenäiskulttuurin ja sen jakavan kansan idean puolue liittää myös vapaan maahanmuuton vastustamiseen. Perussuomalaiset nostavat yhteisöllisyyden esiin yhteiskunnallisena voimavarana, tarkentaen sen kuitenkin tarkoittavan kansallista yhteisöllisyyttä. Kansallista yhteisöllisyyttä tulee puolueen mukaan vahvistaa tukemalla kansallista kulttuuria poliittisin päätöksin. Tämä mainittu yhteisöllisyys tuodaan esiin myös riittävän veronmaksuhalukkuuden taustatekijänä ja sitä kautta edellytyksenä hyvinvointivaltion säilyttämisen mahdollisuudelle. Maahanmuutto esitetään kansallisen yhteisöllisyyden vastavoimana. Tämän "vastavoiman" heikentäessä yhteisöllisyyttä ja veronmaksuhalukkuutta maahanmuuttoa suosivat puolueet ovat PS:n mielestä uskottavuusongelman edessä, jos samaiset puolueet puolustavat julkisen sektorin ja hyvinvointivaltion säilyttämistä. Tästä PS kritisoi ohjelmassaan

³⁰ Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma 2007. Viitattu 16.5.2014

³¹ Perussuomalaisten EU-vaaliohjelma 2009. Viitattu 19.5.2014

³² Perussuomalaisten kotisivu. Viitattu 20.5.

vasemmistopuolueita, tosin maahanmuuton lisäämisen ajamisesta puolue arvostelee kaikkia vanhoja puolueita ja Vihreitä.³³ Populistisille puolueille tyypilliseen tapaan PS haluaa määrittää itsensä sekä vasemmiston että oikeiston ulkopuolelle. PS määrittelee itsensä kansallismieliseksi ja kristillissosiaalseksi puolueeksi, joka ”ei usko oikeistolaiseen rahavaltaan eikä vasemmistolaiseen järjestelmävaltaan”.³⁴

Perussuomalaiset kritisoivat ”laiskoja vallanpitäjiä” työntekijöiden oikeuksien polkemisesta kuntien ja ay-liikkeiden tasolla. PS soimaa myös vanhoja puolueita kiinnostuksen puutteesta epäkohtiin puuttumisessa, vaikka se johtaa PS:n näkemyksen mukaan alhaiseen äänestysprosenttiin. Äänestämässä käyvät siten pääasiassa he, jotka ovat tyytyväisiä harjoitettuun politiikkaan. Tämä johtaa PS:n mukaan vääristymään poliittisille päättäjille suunnatussa viestissä ja edelleen harjoitetussa politiikassa.³⁵

David Arterin mukaan PS:n esitetään olevan radikaalioikeistoon kuuluva puolue, koska PS korostaa linjauksissaan suomalaisuutta käsitteenä, vaikkakaan sen politiikkaan ei katsota sisältyvän samanlaisia äärimmäisiä ksenofobisia piirteitä kuin Dansk Folkeparti.³⁶

3.2. Dansk Folkeparti – verokritiikistä maahanmuuttovastaisuuteen

Tanskan ensimmäinen merkittävä populistipuolue sai alkunsa vuonna 1972, kun verojuristi Morgen Glistrup perusti Edistyspuolueen (FrP). Puolue sai jo seuraavan vuoden parlamenttivaaleissa 16 prosenttia äänistä ja nousi maan toiseksi suurimmaksi puolueeksi.³⁷ Puolueen sisäinen dynamiikka koki uusia käännteitä vuonna 1979, kun Glistrup alkoi suosia äärrasistisia jäseniä ja ryhmiä puolueessa. Tämä näkyi myös puolueen heikentyneenä kannatuksena. 1980-luvun puolivälissä turvapaikanhakijoiden määrä kuitenkin kasvoi voimakkaasti, ja tästä muodostui yksi puolueen ajamista pääteemoista. Glistrupin suorittaessa vankeustuomiota verovilpistä puolueen johdossa toimi Pia Kjærsgaard, joka tilannetta taitavasti hyväkseen käyttäen osasi kääntää Glistrupin kärkevimmät lausunnot sosiaalisesti hyväksyttävämmäksi ja vahvisti omaa asemaansa puolueen johdossa. Vapauduttuaan Glistrup toimi vielä FrP:ssa, mutta ajautui yhä enemmän marginaaliin puolueen sisällä. Lopulta hän perusti uuden puolueen, joka ei kuitenkaan koskaan saavuttanut suurta kannatusta. Vuonna

³³ Perussuomalaisten EU-vaaliohjelma 2009. Viitattu 19.5.2014

³⁴ Perussuomalaisten kotisivut. Viitattu 19.5.2014

³⁵ Perussuomalaisten kunnallisvaaliohjelma 2008. Viitattu 20.5.2014

³⁶ Arter 2010, Government and Opposition, s. 485

³⁷ Paloheimo 2011, Oikeusministeriön julkaisu, s.324-346

1995, johtuen FrP:n sisäisistä valtakamppailuista, Pia Kjærsgaard jätti puolueen ja perusti Dansk Folkepartin (DF).³⁸

Perustamisestaan lähtien DF julisti tavoitteekseen saavuttaa vaikutusvaltaa Tanskan politiikassa. Vuoden 1996 ohjelmassaan puolue ilmoitti tarkoituksenaan olevan tarjota äänestäjille vaihtoehto vallitsevien puolueiden tilalle.³⁹ Saavuttaakseen riittävää poliittista uskottavuutta, DF:n täytyi varmistaa puolueen sisäinen kuri ja järjestys. Puolueen johto, erityisesti puheenjohtajana toiminut Pia Kjærsgaard, teki jo varhain jäsenistölle selväksi ettei sisäisiä konflikteja tai ristiriitoja tulisi sietämään. Kjærsgaardin mukaan vallan keskittäminen puolueessa oli välttämätön ehto sisäiset konfliktien ennaltaehkäisemiseksi. Konfliktien oli nähty FrP:n tapauksessa johtavan puolueen kahtiajakautumiseen.⁴⁰

DF:n keskitetty, ylhäältä johdettu puolueorganisaatio osoittautui hyväksi strategiaksi. Vuosien saatossa puolueesta on erotettu useita jäseniä johtuen paitsi erimielisyyksistä puoluejohdon kanssa, mutta myös liian radikaaleiksi pelätyistä lausunnoista, joiden ajateltiin vahingoittavan puolueen imagoa. Tämän seurauksena puolue näyttäytyi ulospäin vahvasti yhtenäisenä ja pystyi tehokkaasti kommunikoimaan ja edistämään sanomaansa.⁴⁰

Perustamisensa jälkeen DF:n kannatus on ollut kasvussa aina vuoden 2007 parlamenttivaaleihin saakka, jolloin se saavutti tähän astisen huippunsa 13,9 prosenttia. Merkittävä käännekohta olivat myös vuoden 2001 vaalit, jolloin DF sai 13 prosenttia äänistä ja sai 22 paikkaa parlamentissa. DF oli avainasemassa tukiessaan juuri muodostettua hallitusta, jolla ei ilman DF:n tukea ollut riittävää määrää paikkoja enemmistön saavuttamiseen. Tämän seurauksena DF vakiinnutti asemaansa valtapuolueiden joukossa.⁴⁰

Kuten usein oikeistopopulististen puolueiden tapauksessa, DF on pyrkinyt vahvasti erottautumaan valtapuolueista ja identifioitumaan vaihtoehdoksi olemassa oleville ”vanhoille” puolueille. Puolueen nimessäkin tulee ilmi sen vahva kansallinen profiili, jossa peilautuu puolueen ajatus etnisestä identiteetistä, ja omistautumisesta Tanskan kansan puolustamiselle.⁴⁰ DF:n ideologiassa valtio ja kansa ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa, ja siten maahanmuutto edustaa pahinta mahdollista uhkaa tanskalaiselle identiteetille ja kulttuurille. Puolueohjelmassa yhtenä puolueen periaatteista listataan, ettei Tanska ole maahanmuuttajamaa, eikä puolue siten suvaitse Tanskan muuttumista monikulttuuriseksi maaksi.⁴¹ Maahanmuuttovastaisuudelle löytyy kaikupohjaa myös äänestäjien keskuudessa. Maahanmuuton huomiota vaativaksi ongelmaksi nimesi vuonna 2001 22 prosenttia

³⁸ Bjork ja Goul Andersen 1999, Aalborg University

³⁹ Meret 2009, Aalborg University, s.99

⁴⁰ Meret 2011, Friedrich-Ebert-Stiftung, s. 248-255

⁴¹ DF:n kotisivu. Viitattu 18.5.2014

tanskalaisäänestäjistä, kun vielä 1990-luvulla vastaava luku oli 7 prosenttia.⁴² Iso-Britannian entinen Tanskan suurlähettiläs Sir James Mellon kuvasi tanskalaisten olevan kansakunnan sijaan kuin heimo. Tanskalaisten keskuudessa ei vallitse hänen mukaansa kansakunnan idealle välttämätöntä erilaisten elementtien synteesiä, vaan tanskalaisten yhtenäisyys kansana perustuu vaihtoehdottomalle samanlaisuudelle.⁴³

Kuten Perussuomalaisetkin, DF puolustaa hyvinvointivaltion mallia ja nostaa esiin erityisesti vanhuksista ja vammaisista huolehtimisen yhteiskunnan tehtävänä. Puolueen mukaan terveydenhuollon sekä koulutuksen korkea taso ja riittävä rahoitus tulee turvata verovaroin.⁴⁴ Susi Meret toteaa oikeistopopulistisia puolueita vertailevassa väitöskirjassaan DF:n suunnanmuutoksen uusliberaalista veropolitiikasta kohti hyvinvointivaltion puolustamista olleen hidas, joskin ilmeinen jo puolueen perustamisesta lähtien. DF ei kyseenalaista hyvinvointivaltiota sinänsä, vaan sen, keiden tulisi päästä osallisiksi sen suomista palveluista. He ovat vaatineet kasvavassa määrin rajoituksia näiden palveluiden tarjoamiseen liittyen, rajoitusten koskien erityisesti maahanmuuttajia ja pakolaisia. Rajoituksia ei perustella enää vain taloudellisilla syillä, vaan yhä enemmän sosiaalisiin ja kulttuurillisiin arvoihin liittyvillä tekijöillä.⁴⁵

Ollessaan marginaalipuolueena DF profiloitui myös vahvasti järjestelmänvastaisuudessa. Tämä näkyi toisaalta klassisena populistisena eliitinvastaisena kritiikkinä, jossa puolue syytti poliittista ja intellektuellia eliittiä vieraantuneisuudesta tavallisesta kansasta; toisaalta myös suorana kritiikkinä valtapuolueita kohtaan. Kritiikkiä puolue esitti etenkin aiempien hallitusten harjoittamaa maahanmuuttopolitiikkaa sekä integraatiopolitiikkaa muun Euroopan kanssa, jonka puolue katsoi vähentäneen Tanskan suvereniteettia.⁴⁶ Kuten oikeistoradikaalit puolueet yleensä, DF on myös voimakkaan EU-kriittinen. ”Enemmän Tanskaa, vähemmän EU:ta”, todetaan DF:n iskulauseessa vuoden 2014 Europarlamenttivaalien alla.⁴⁴ DF:n mukaan Euroopan tulisi edustaa yhteistyötä vapaiden ja itsenäisten valtioiden välillä. Tärkeää on säilyttää maiden suvereniteetti ja kansallinen identiteetti.⁴⁷

Eliitinvastaisuudessaan DF:n retoriikka noudattaa oikeistopopulistisille puolueille tyypillistä viitekehystä. Eräässä kampanjavideossa vuodelta 1998 Pia Kjærsgaard viittasi Sosiaalidemokraatteihin joukkona akateemisia teoreetikkoja, jotka eivät ymmärrä ”tavallisen

⁴² Van der Brugge & Voss 2007, ref. Meret, Susi. Friedrich-Ebert-Stiftung, s. 248

⁴³ Jespersen 2004, Palgrave, s.6

⁴⁴ DF:n kotisivu .Viitattu 18.5.2014

⁴⁵ Meret 2009, Aalborg University, s.102-105

⁴⁶ Meret 2009, Aalborg University, s.114

⁴⁷ Meret 2009, Aalborg University, s.138

kansan” huolia.⁴⁸ Vastaavasti Kjærsgaard on tuonut usein esille omat juurensa kouluttamattomana kotiapulaisena vastalauseena akateemisuudelle ja Tanskan poliitikkojen keskuudessa vallitsevalle korkealle kouluttautuneisuudelle.⁴⁹

3.3. Kyselytutkimus

3.3.1. Survey-menetelmä

Yhteiskuntatieteiden kvantitatiiviseen tutkimukseen liittyy aina rajoitteita. Tutkimuskohteen luonteen ollessa abstrakti, on sen määrittäminen numeerisella asteikolla haastavaa. Kvantitatiivisen tutkimuksen mielekkyyden peruskysymys on se, missä määrin tutkittavan ilmiön peruspiirteet ovat systemaattisesti mitattavissa. Kvantitatiivisin menetelmin saadaan kyllä tuloksia, mutta niiden ymmärtäminen ja oikea tulkinta edellyttää tutkimuskohteen tuntemista laajemmassakin mielessä kuin vain käytetyn aineiston antaman kuvauksen rajoissa.⁵⁰

Survey-tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan aineiston keräämistä etukäteen strukturoiduilla kysely- ja haastattelulomakkeilla. Survey-tutkimuksen yhteydessä on myös kehitetty monipuolinen välineistö kerätyn tiedon analysointiin. Survey-menetelmät ovat vakiinnuttaneet asemansa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa, ja yhdessä pitkälle kehitetyn kvantitatiivisen analyysiperinteen kanssa ne muodostavat kokonaisen tutkimustavan.⁵¹

Survey-menetelmien perusluonteeseen liittyy kuitenkin myös ongelmallisia piirteitä. Kyselylomakkeiden valmiit vastausvaihtoehdot ovat monellakin lailla haastava tapa kartoittaa ja analysoida vastaajien asenteita. Tosiasioiden, kuten iän tai sukupuolen, kysyminen on yksinkertaisempaa ja sisältää lähinnä huolimattomuusvirheiden riskin. Asenteiden, kuten tässäkin tutkimuksessa esimerkiksi luottamuksen tai tyytyväisyyden, mittaaminen etukäteen muotoilluilla kysymyksillä on jo huomattavasti vaikeampaa. Kysymysten muodostaminen halutusta aiheesta siten, että tutkija ja vastaajat ymmärtävät ne riittävän samankaltaisesti, on haasteellista vaikkakin välttämätöntä mielekkään tutkimuksen toteuttamisen kannalta. Survey-tutkimuksella kerätyn tiedon luonnetta on kritisoitu pinnallisuudesta juuri valmiiden vastausvaihtoehtojen vuoksi. Yksittäinen etukäteen muotoiltu vastausvaihtoehto ei todennäköisesti edusta vastaajan mielipidettä täysin tai tarkasti, vaan vastaaja valitsee vaihtoehdon joka vastaa hänen käsitystään hänen asennettaan lähimpänä olevasta vaihtoehdosta. Kuten tässäkin tutkimuksessa, tutkijalla harvoin on mahdollisuutta perehtyä

⁴⁸ Rydgren 2005, Routledge, s.487

⁴⁹ Meret 2009, Aalborg University, s.97

⁵⁰ Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, WSOY, s.20

⁵¹ Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, WSOY, s.117-118

vastaajien ajattelutapaan ja käsityksiin tarkemmin. Vastaajien välillä voi olla suuriakin eroavaisuuksia käsitysten tarkkuudesta kysyttyyn asiaan liittyen, mutta silti jokainen vastaus tulkitaan yhtä merkittävänä.⁵² Asenteita mitattaessa ainoa haaste ei ole tutkijan ja vastaajien välinen yhteisymmärrys vastausvaihtoehtojen suhteen. Tutkimuksen näkökulmasta tulee pohtia sitä, kuinka valmiit vastausvaihtoehdot vaikuttavat tutkimustulosten tulkintaan. Surveyn tekeminen edellyttää tutkittavien asioiden luokittelua ja käsitteellistä kategorisointia ennen tutkimuksen toteuttamista. Tutkijoiden käsitysten tulee olla tällöin vakiintuneita tutkittavien asioiden osalta.⁵³ Käsitteiden yhtenäisyys tieteenalalla on kyselytutkimusta tehtäessä ennakkoehto, mutta toisaalta niiden vakiintuneisuus saattaa johtaa tutkimuksen kannalta vaaralliseen konservatiivisuuteen, jollei käsitteistö ja luokittelu ole tutkittavaa ilmiötä ajatellen ajankohtainen. Tutkimuksen rooli uuden tiedon tuottajana voi olla tällöin kyseenalainen.

Survey-tutkimukseen sisältyviä epätarkkuuksia voidaan huomioida ja pienentää. Survey-tutkimuksessa tämä tarkoittaa sitä, että asiaa on voitava kysyä kaikilta vastaajiksi valituilta samalla, etukäteen muotoilulla kysymyksellä. Mitä abstraktimpi ja tutkimuksen kannalta oleellisempi asia on, sitä useampia konkreettisia mittareita sille tarvitaan.⁵⁴ Vastauksen luotettavuuden kannalta tärkeää on kysyä samaa asiaa usealla eri tavalla.⁵⁵

Tässä tutkimuksessa mitattavien asenteiden osalta voidaan ajatella, että niiden kohdistuessa yleisesti tunnettuihin instituutioihin, toimijoihin ja ilmiöihin vastaajien käsitykset kysyttävistä teemoista ovat todennäköisesti riittävän lähellä kysymyksenasettajan tarkoittamaa ajatusta. Tutkimuksessa tarkastellaan, millä tavoin vastaajat itse hahmottavat oman asennoitumisensa kysyttyihin teemoihin.

3.3.2. European Social Survey

European Social Survey on kahden vuoden välein toteutettava tieteellinen tutkimus, joka keskittyy tarkastelemaan yhteiskunnan sosiaalisia rakenteita, ihmisten asenteita ja olosuhteita, sekä poliittisia, moraalisia ja sosiaalisia suuntauksia vaihteluineen Euroopassa. European Social Surveyn ensimmäinen kyselykierros toteutettiin vuonna 2001.⁵⁶ Tutkimus muodostuu pääkyselystä ja lisäkyselystä ja se toteutetaan tietokoneavusteisena käyntihaastatteluna. Kysely pohjautuu kaikissa maissa yhteiseen lomakkeeseen, joka muokataan kunkin maan puolue- ja koulutusjärjestelmän, lainsäädännön, uskonnollisten

⁵² Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, WSOY, s.119-120

⁵³ Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, WSOY, s.119-120

⁵⁴ Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, WSOY, s.128

⁵⁵ Yhteiskuntatieteellinen Tietoarkisto. Viitattu 21.4.2014

⁵⁶ European Social Survey –kotisivu. Viitattu 25.4.2014

suuntausten ynnä muiden vastaavien olosuhteiden mukaisesti soveltuvaksi. Otos on kooltaan vähintään 1500 ja muodostuu sattumanvaraisesti valituista, yli 15-vuotiaista yksittäisistä henkilöistä.⁵⁷ European Social Survey toteutetaan korkein menetelmällisin tavoittein. Kansainvälinen koordinoitiryhmä ohjaa vertailukelpoisuuden toteutumista. Aineiston yhteneväisyyttä ja siten vertailukelpoisuutta rakennetaan otantaa, haastattelulomakkeen käännättämistä, haastatteluiden kenttätason toteuttamista, saadun aineiston muokkaamista ja arkistointia koskevilla yhteisillä säännöillä.⁵⁸

Ajallinen jatkuvuus ja eri maiden välinen vertailukelpoisuus ovat tämän työn kannalta oleellisia etuja European Social Survey- eli ESS-aineistossa. Mahdollisimman suurten vastaajajoukkojen pitkän aikavälin asenteita mitattaessa tieteellisesti kestävin kriteerein kerätty valmis aineisto on survey-tutkimuksiin liittyvistä ongelmallisista piirteistä huolimatta luotettava valinta.

3.4. Tarkasteluun valitut teemat

Tähän tutkimukseen valitut kysymykset esiintyvät kahta poikkeusta lukuun ottamatta samalla lailla muotoiltuina kaikilla tässä tutkimuksessa mukana olevilla kierroksilla vuosilta 2002-2010. Poikkeuksina ovat politiikan kokeminen vaikeaksi, jota ei sisältynyt vuoden 2010 kyselytutkimukseen, ja luottamus poliittisia puolueita kohtaan, jota ei kysytty vuoden 2008 kierroksella.

3.4.1. Maahanmuutto

Yhtenä populismin kannatuksen nousua selittävänä tekijänä on pidetty kansainvälistymiskehityksen vastareaktiona kehittynyttä ja voimistunutta kansallismielisyyttä.⁵⁹ Kuten luvuissa 3.1. ja 3.2. tuodaan esiin, on maahanmuuton vastustaminen keskeinen teema sekä PS:lla että DF:lla. Maahanmuuttokriittisyys tai -vastaisuus on kummankin puolueen menestyksestä päätellen vahvasti edustettuna myös äänestäjien keskuudessa. On mielenkiintoista tutkia, eroavatko Suomen ja Tanskan äänestäjien asenteet maahanmuuttoa kohtaan toisistaan, sekä tarkastella asenteiden ajallista kehitystä. Tarkasteluun nostetaan myös vastaajien asenteiden yhtenäisyys kummankin puolueen sisällä. Koska DF:n suosion myötä myös muut puolueet ovat joutuneet tiukentamaan maahanmuuttopoliittisia linjauksiin vastatakseen äänestäjien asenteisiin⁶⁰, oletuksena on myös, että Tanskan koko puoluekentän asenteet ovat tiukemmat maahanmuuttoa kohtaan kuin Suomessa.

⁵⁷ European Social Survey –kotisivu, metodeista. Viitattu 25.4.2014

⁵⁸ Yhteiskuntatieteellinen Tietoarkisto. Viitattu 25.4.2014

⁵⁹ Paloheimo 2012; Oikeusministeriön julkaisu, s.328

⁶⁰ Paloheimo 2012; Oikeusministeriön julkaisu, s. 330

3.4.2. Politiikan kokeminen vaikeaksi

Populistiseen tyyliin kuuluu politiikan yksinkertaistaminen retorisella tasolla.⁶¹ Sekä DF:lle että PS:lle on tyypillistä politiikan kansantajuistamisen nimissä yksinkertaistaa poliittisia kysymyksiä ja asiakokonaisuuksia, sekä pyrkiä esiintymään luotettavana, suoraan ja rehellisesti puhuvana vaihtoehtona vanhoille puolueille. Yksinkertaisuuden samaistaminen läpinäkyvyyteen ja sitä kautta rehellisyyteen on tapa vedota politiikan monimutkaistumiseen kyllästyneisiin äänestäjiin. Tutkimuksessa oletuksena on, että PS:n ja DF:n äänestäjät ilmoittavat kokevansa politiikan muita puolueita äänestäneitä vaikeammaksi.

3.4.3. Luottamus instituutioihin

Kansalaisten luottamuksen heikentymistä kansallisiin poliittisiin instituutioihin ja demokratiaan omassa maassaan on pidetty yhtenä syynä populismin kannatuksen kasvuun.⁶² Populistiset puolueet kritisoivat yhteiskunnallisia hallitsemislaitoksia sekä poliittisia, taloudellisia ja hallinnollisia eliittejä korostaen kansan tahtoa ja päätösvaltaa poliittisten ratkaisujen ohjaavana voimana.⁶³

Kyselyssä mitattiin vastaajien luottamusta eduskuntaan, oikeusjärjestelmään, poliisiin, poliitikkoihin, poliittisiin puolueisiin, Euroopan parlamenttiin ja YK:hon. Kyseisillä muuttujilla ja niistä muodostetuilla summamuuttujilla tarkastellaan oletuksia koskien PS:n ja DF:n äänestäjien asenteita poliittisen päätöksenteon elitistisyyden ja kansainvälistymisen suhteen. Tarkastelun ulkopuolelle jätettiin luottamus poliisia ja YK:ta kohtaan. Luottamus poliisia kohtaan ei ole tutkielman kysymyksenasettelun kannalta oleellinen muuttuja. Poliisi yhteiskunnallisena instituutiona ei edusta samankaltaista päätöksentekovaltaa, kuin muut tämän kohdan muuttujat. Luottamus YK:ta kohtaan jätettiin myös tarkastelun ulkopuolelle. Vaikka epäluulo päätöksenteon kansainvälistymistä kohtaan onkin usein mainittu yhdeksi populistisia puolueita yhdistäväksi piirteeksi, ei YK edusta päätösvallan luonteeltaan sellaista poliittista toimijaa, joka nivoutuisi riittävästi puolueiden esiin tuomiin teemoihin.

Sekä PS että DF profiloituvat selkeästi kansanvaltaa korostaviksi puolueiksi.⁶⁴ Oletuksena tutkimuksessa on PS:n ja DF:n äänestäjien kohdalla havaittava alhaisempaa luottamusta instituutioihin kuin muiden puolueiden kohdalla.

⁶¹ Jamin 2013, Routledge, s.40-41

⁶² Paloheimo 2012; Oikeusministeriön julkaisu, s. 328

⁶³ Taggart 2000, ref. Paloheimo 2012, Oikeusministeriön julkaisu, s. 324

⁶⁴ kts. luvut 3.1. ja 3.2.

3.4.4. Tyytyväisyys

Konsensusdemokratioissa populistiset puolueet voivat profiloitua helpommin vaihtoehtona perinteisille puolueille kuin enemmistödemokratioissa. Pyrkiessään päätöksenteossa konsensukseen puolueet näyttäytyvät helpommin yhtenäisenä eliittinä ja suuria koalitiohallituksia muodostettaessa parlamenttivaaleissa äänestäjä voi kokea äänensä jäävän vaille vaikutusta. Populismin kannatus voi tällöin olla tyytymättömyyden ilmaus.⁶⁵

Lähtöoletuksena on, että vaihtoehtoisiksi itsensä kuvailemien ja protestipuolueiksikin luonnehdittujen PS:n ja DF:n äänestäjät ilmoittavat olevansa tyytymättömämpiä maidensa taloudellisiin tilanteisiin, hallituksen toimintaan ja demokratian toteutumiseen. PS:n ja DF:n kannatus on kasvanut tutkimuksessa tarkasteltuna ajanjaksona, minkä voidaan toisaalta olettaa johtavan tyytyväisyyden kasvuun kyseisten puolueiden äänestäjien joukossa.

3.4.5. Vasemmisto-oikeisto –ulottuvuus

Populistiset puolueet samaistetaan usein äärioikeistoon, mikä on kuitenkin ongelmallista. Äärioikeistoon liittyvä autokraattisten järjestelmien ihannoiti ei välttämättä ole luonteenomaista populistisesti toimivalle puolueille, jotka saattavat yhtä hyvin olla demokratian periaatteita arvostavia aatemaailmaltaan.⁶⁶

Perussuomalaiset ovat irtisanoutuneet sekä oikeistosta että vasemmistosta.⁶⁷ DF:n juuret taas ovat enemmän oikealla kun keskusta-taustaisen PS:n, vaikka nykyään kumpikin puolue kannattaa hyvinvointivaltiota ja sen rahoittamista verovaroin. Puolueet asettuvat omien ja ulkopuolisten määrittelyiden mukaan varsin epämääräisesti vasemmisto-oikeisto –akselille. Tämä tekee mielenkiintoiseksi kyseisen ulottuvuuden tarkastelun äänestäjien asennoitumisen näkökulmasta. Tutkimuksen oletuksena on, että PS:n äänestäjien asenteet ovat hajanaisemmat ja mahdollisesti kokonaisuutta tarkastellen enemmän vasemmalla kuin DF:n äänestäjien asenteet.

3.5. Menetelmälliset valinnat datan käsittelyssä

Kyselylomakkeella haastattelu antaa valmiit vastausvaihtoehdot, joista haastateltujen tulee valita parhaiten omaa mielipidettään kuvaava sanallinen ilmaisu tai numeerinen arvo. Tällöin vaarana on, että haastatellut ymmärtävät etenkin sanalliset vastausvaihtoehdot eri tavoin ja

⁶⁵ Paloheimo 2012, Oikeusministeriön julkaisu, s.329

⁶⁶ Paloheimo 2012, Oikeusministeriön julkaisu, s.325

⁶⁷ Perussuomalaisten kotisivut. Viitattu 29.4.2014

tutkimustuloksen luotettavuus kärsii. Kun tutkimukseen halutaan mahdollisimman suuri otanta, on kuitenkin resurssien puitteissa tarkoituksenmukaisempaa suorittaa tiedonkeruu kyselylomakkein kuin yksittäin vastaajia haastatteleamalla. Tutkimuksen käsitteet tulee operationalisoida haastatteluja varten, eli jokaiselle käsitteelle pitää löytää yksi tai useampi konkreettinen vastine.⁶⁸

Kuten luvussa 3.3.1 todetaan, kyselytutkimuksessa asenteita mitattaessa saman asian kysymisen usealla eri tavalla nähdään parantavan tulosten luotettavuutta ja vähentävän satunnaisvirheiden vaikutusta. Summamuuttujaa käytetään tiivistämään valitut muuttujat yhdeksi kyseistä asennetta mittaavaksi muuttujaksi. Summamuuttuja muodostetaan laskemalla yhteen usean erillisen samaa teemaa mittaavan muuttujan arvot.⁶⁹ Tällöin tulee varmistaa se, että käytettävät osiot ovat mitta-asteikoltaan samansuuntaisia. Jos yhdellä muuttujista pienin arvo merkitsee sitä, että vastaaja on annetun väittämän kanssa täysin eri mieltä ja suurin arvo sitä, että on täysin samaa mieltä, mutta toisella muuttujalla arvot vastaavat päinvastaista, täytyy toinen muuttujista kääntää ennen summamuuttujan muodostamista.⁷⁰ Tärkeää on myös varmistaa, että muuttujat on sisällöllisesti järkevää yhdistää. Muuttujia valitessa voidaan käyttää avuksi faktorianalyysiä, mutta tässä tutkimuksessa se ei ollut tarpeen, koska valittujen muuttujien voidaan olettaa mittaavan samaa ilmiötä. Valitut muuttujat esitellään teemoittain luvussa 4.

Kyselytutkimuksessa usein esiintyy puuttuvia tietoja, toisin sanoen kaikista havainnoista ei saada mittaustulosta. Puuttuvat tiedot voidaan tulkita monella tavalla. Puuttuva vastaus voi kertoa haastateltavan kykenemättömyydestä vastata kysytyyn, vastausvaihtoehtojen soveltumattomuudesta kuvaamaan vastausta, jonka haastateltava haluaisi antaa, tai haastateltava voi epähuomiossa jättää vastaamatta kysymykseen. Aineistoa käsitellessä tulee päättää miten puuttuvat tiedot huomioidaan.⁷¹ Tässä tutkimuksessa käytetyssä aineistossa kysymykset on esitetty asteikko-muodossa siten, että haastateltavia pyydetään antamaan vastaustaan parhaiten kuvaava arvo esimerkiksi välillä 1-10, eli ”ei osaa sanoa” – vastausvaihtoehtoa ei esiinny. Tällöin puuttuvat tiedot voitaisiin tulkita ”ei osaa sanoa” – vaihtoehdoksi, eli haastateltava olisi jättänyt vastaamatta koska sopivaa vastausvaihtoehtoa ei löytynyt. On kuitenkin mahdotonta tietää, mistä syistä puuttuvia tietoja esiintyy. Koska tässä tutkimuksessa käytetyt muuttujat ovat välimatka-asteikollisia, on tyhjät vastaukset jätettävä pois keskiarvoja laskettaessa, sillä esimerkiksi tyhjän vastauksen tulkitseminen arvoksi 0 aiheuttaisi vääristymän tuloksissa.

⁶⁸ Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, WSOY, s.128

⁶⁹ Yhteiskuntatieteellinen Tietoarkisto. Viitattu 22.11.2013

⁷⁰ Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, WSOY, s.103

⁷¹ Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, WSOY, s.87-88

Mittarin kokonaisluotettavuuden muodostavat mittarin reliaabelius ja validius yhdessä. Validius tarkoittaa mittarin kykyä mitata täsmällisesti sitä mitä sen on tarkoitettu mittaavan. Reliabiliteetilla tarkoitetaan mittarin johdonmukaisuutta, eli toisin sanoen sitä kuinka paljon satunnaisvirheitä havainnoissa esiintyy.⁷² Jos mittaustuloksissa sama virhe esiintyy toistuvasti ja johdonmukaisesti, tulokset voivat siis olla reliabiliteetiltaan hyviä, mutta epävalideja.

Reliabiliteetti voidaan jakaa kahteen osatekijään, stabiliteettiin ja konsistenssiin. Mittari on stabiili silloin kun mitattavan kohteen ja vastaajan olosuhteiden pysyessä samoina myös mittaustulokset pysyvät samana. Konsistenssilla tarkoitetaan mittarin sisäistä yhtenäisyyttä, eli että useista muuttujista koostuvan mittarin eri muuttujat mittaavat samaa asiaa.⁷³

Koska tutkimuksessa käytetään lähdeaineistona vakiintunutta European Social Survey – kyselytutkimusta, voidaan olettaa että aineiston muuttujat ovat valideja ja reliaabeleja. Reliaabeliutta on kuitenkin syytä tarkastella muodostettaessa summamuuttujia. Summamuuttujien osalta tulee laskea niiden konsistenssi, eli se että yhteenlaskettavat muuttujat mittaavat samaa asiaa. Tämä tehdään laskemalla summamuuttujalle Cronbachin alfakerroin, joka voidaan esittää seuraavalla kaavalla:

$$\alpha = \frac{p}{p-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right), \text{missä}$$

p = muuttujien lukumäärä
 $\sum s_i^2$ = osioiden varianssien summa
 s^2 = summamuuttujan varianssi

Ei ole määritelty tiettyä lukemaa, joka ilmaisisi onko reliaabelius hyvä tai huono. Haastattelututkimuksien mittaustuloksiin sisältyy niin yleensä niin paljon satunnaisvirheitä, ettei reliaabelius nouse niin hyvälle tasolle kuin pitäisi.⁷⁴ Tässä tutkimuksessa riittävän reliaabeliuden arvona on käytetty yleisesti hyvänä pidettyä arvoa 0,7.⁷⁴

Summamuuttujia käytettäessä muuttujien keskinäisiä korrelaatioita havainnollistetaan korrelaatiomatriisin avulla. Korrelaatiomatriisi on matriisimuotoinen taulukko, jossa on kaikkien muuttujien korrelaatiot kaikkiin muihin muuttujiin.⁷⁵ Tässä tutkimuksessa korrelaatiomatriisia käytetään summamuuttujien yhteydessä havainnollistamaan osamuuttujien välisiä korrelaatioita. Niissä tapauksissa joissa summamuuttujan reliabiliteetti ei ole riittävä korrelaatiomatriisia käytetään osoittamaan mikä muuttujista tulisi poistaa reliabiliteetin parantamiseksi.

⁷² Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, WSOY, s.88-89

⁷³ Yhteiskuntatieteellinen Tietoarkisto. Viitattu 26.4.2014

⁷⁴ Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, WSOY, s.99

⁷⁵ Tilastokeskus, Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 25.4.2014

4. Tulokset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksessa käytetty tilastollinen data. Kunkin valitun teeman osalta data esitellään taulukkomuodossa puolue- ja kierroskohtaisesti. Tarkasteluun valittiin Suomesta ja Tanskasta ne puolueet, joilla on ollut vähintään yksi edustaja parlamentissa kaikilla mittauskierroksilla, poikkeuksena Tanskan Ny Alliance (nyk. Liberal Alliance), joka perustettiin 2007.⁷⁶ Muut puolueet on aineistossa luokiteltu uudelleen nimekkeen ”Muut” alle. Mittarien keskiarvot ja keskihajonnat esitetään yhden desimaalin tarkkuudella. Koska tutkimuksen tavoitteena on tarkastella myös asenteiden ajallista kehittymistä viidellä mittauskierroksella, käytetään tulosten esittämisessä hyväksi viivakuvioita. Kuviot laaditaan kullekin asenteelle maakohtaisesti, mikä helpottaa kokonaiskuvan saamisessa sekä trendien havaitsemisessa. Kuviot skaalataan siten, että ne ovat mahdollisimman havainnollisia, mutta kuitenkin käyttämällä samaa skaalausta molemmille maille, jotta vertailu välillä olisi helpompaa. Vastaajien lukumäärät esitetään liitteissä olevissa taulukoissa. Taulukoissa esitetään myös mittarien keskiarvot ja keskihajonnat kaikkien vastaajien osalta, ja niitä tarkastellaan luvussa 5 vertailtaessa Suomen ja Tanskan välisiä asenteita. Viivakuvioihin näitä keskiarvoja ja keskihajontoja ei otettu mukaan, koska ne olisivat haitanneet kuvioiden havainnollisuutta tutkimuskysymyksen kannalta oleellisempien arvojen osalta.

Ensimmäisellä kyselykierroksella PS:ää äänestäneitä vastaajia oli valittujen teemojen kohdalla 3 – 4, DF:n kohdalla vastaavat luvut sijoittuivat välille on 85 – 90. Toisella kyselykierroksella PS:n kohdalla vastaajia oli 10 – 12 ja DF:lla 80-88. Kolmannella kierroksella PS:n vastaajia oli 10 – 11, DF:lla 79 – 97. Neljännellä kierroksella PS:ää äänestäneiden vastaajien lukumäärä nousi välille 51 – 54, ja DF:lla 116 – 128. Viidennellä kierroksella vastaajien lukumäärät pysyi lähellä neljännen kierroksen lukemia; PS:n kohdalla 54 – 67 ja DF:lla 119-131.

Perussuomalaisia äänestäneiden vastaajien lukumäärä on siis kolmen ensimmäisen kyselykierroksen kohdalla melko vaatimaton, siinä missä DF:lla lukumäärä on alimmillaankin suurempi kuin DF:lla missään vaiheessa.

4.1. Asenne maahanmuuttoa kohtaan

4.1.1. Muuttujien asettelu

Teemaa ”maahanmuuttovastaisuus” kuvaamaan valittiin seuraavat kolme muuttujaa:

⁷⁶ Liberal Alliance –kotisivu. Viitattu 16.5.2014

- Maahanmuutto 1: Kuinka paljon Suomeen/Tanskaan tulisi sallia sellaisten ihmisten muuttaa asumaan, jotka kuuluvat samaan rotuun tai etniseen ryhmään kuin useimmat suomalaiset/tanskalaiset?
- Maahanmuutto 2: Entä sellaisia ihmisiä, jotka edustavat eri rotua tai etnistä alkuperää kuin useimmat suomalaiset/tanskalaiset?
- Maahanmuutto 3: Missä määrin Suomen/Tanskaan tulisi sallia ihmisten muuttaa tänne asumaan köyhemmistä Euroopan ulkopuolisista maista?

Vastaajat vastasivat asteikolla 1-4 seuraavasti:

- 1=Pitäisi sallia paljon
- 2=Pitäisi sallia melko paljon
- 3=Pitäisi sallia vähän
- 4=Ei pitäisi sallia lainkaan

Annetuista vastauksista muodostettiin summamuuttuja kuvaamaan asennetta maahanmuuttoa kohtaan.

4.1.2. Summamuuttujan reliabiliteetti

Taulukko 1 Cronbachin alfa maahanmuuttoasennetta mittaavalle summamuuttujalle Suomessa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,86	3

Taulukossa 1 näkyy maahanmuuttoasenteita mittaavan summamuuttujan osamuuttujille laskettu Cronbachin alfa. Se saa lukeman 0,86, eli summamuuttujan reliabiliteetti on riittävä ja täten osamuuttujien voidaan katsoa mittaavan samaa asiaa.

Taulukko 2 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Suomessa

	Maahanmuutto 1	Maahanmuutto 2	Maahanmuutto 3
Maahanmuutto 1	1	0,678	0,589
Maahanmuutto 2	0,678	1	0,745
Maahanmuutto 3	0,589	0,745	1

Taulukossa 2 on eritelty muuttujien väliset korrelaatiot. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä

0,589 ja 0,745. Pienintä korrelaatio on ensimmäisen ja toisen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on toisen ja kolmannen muuttujan välillä.

Taulukko 3 Cronbachin alfa maahanmuuttoasennetta mittaavalle summamuuttujalle Tanskassa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,82	3

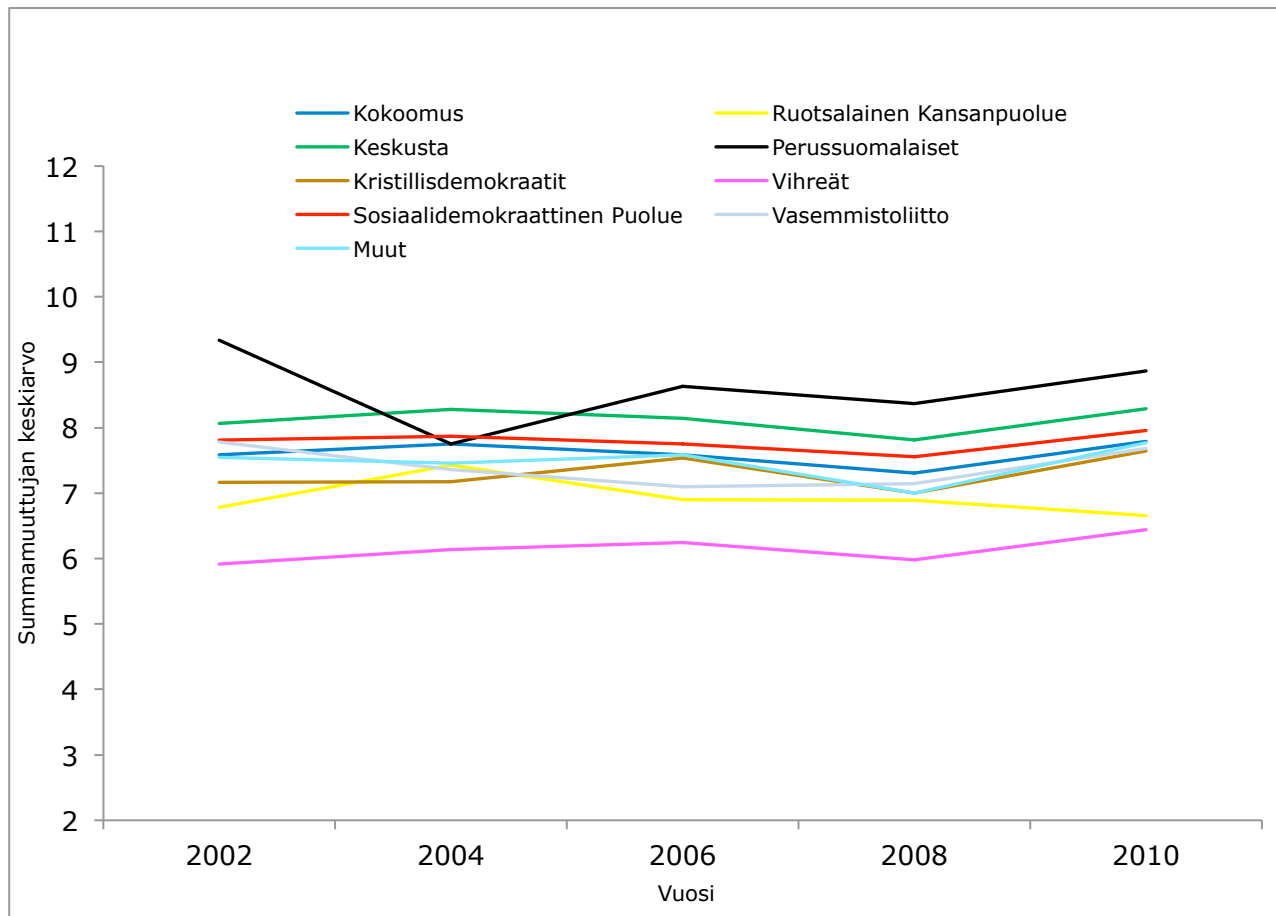
Taulukossa 3 näkyy maahanmuuttoasenteita mittaavan summamuuttujan osamuuttujille laskettu Cronbachin alfa. Se saa lukeman 0,82, eli summamuuttujan reliabiliteetti on riittävä ja täten osamuuttujien voidaan katsoa mittaavan samaa asiaa.

Taulukko 4 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Tanskassa

	Maahanmuutto 1	Maahanmuutto 2	Maahanmuutto 3
Maahanmuutto 1	1	0,594	0,474
Maahanmuutto 2	0,594	1	0,750
Maahanmuutto 3	0,474	0,750	1

Taulukossa 4 on eritelty muuttujien väliset korrelaatiot. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,474 ja 0,750. Pienintä korrelaatio on ensimmäisen ja kolmannen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on toisen ja kolmannen muuttujan välillä.

4.1.3. Mittarin graafinen tarkastelu

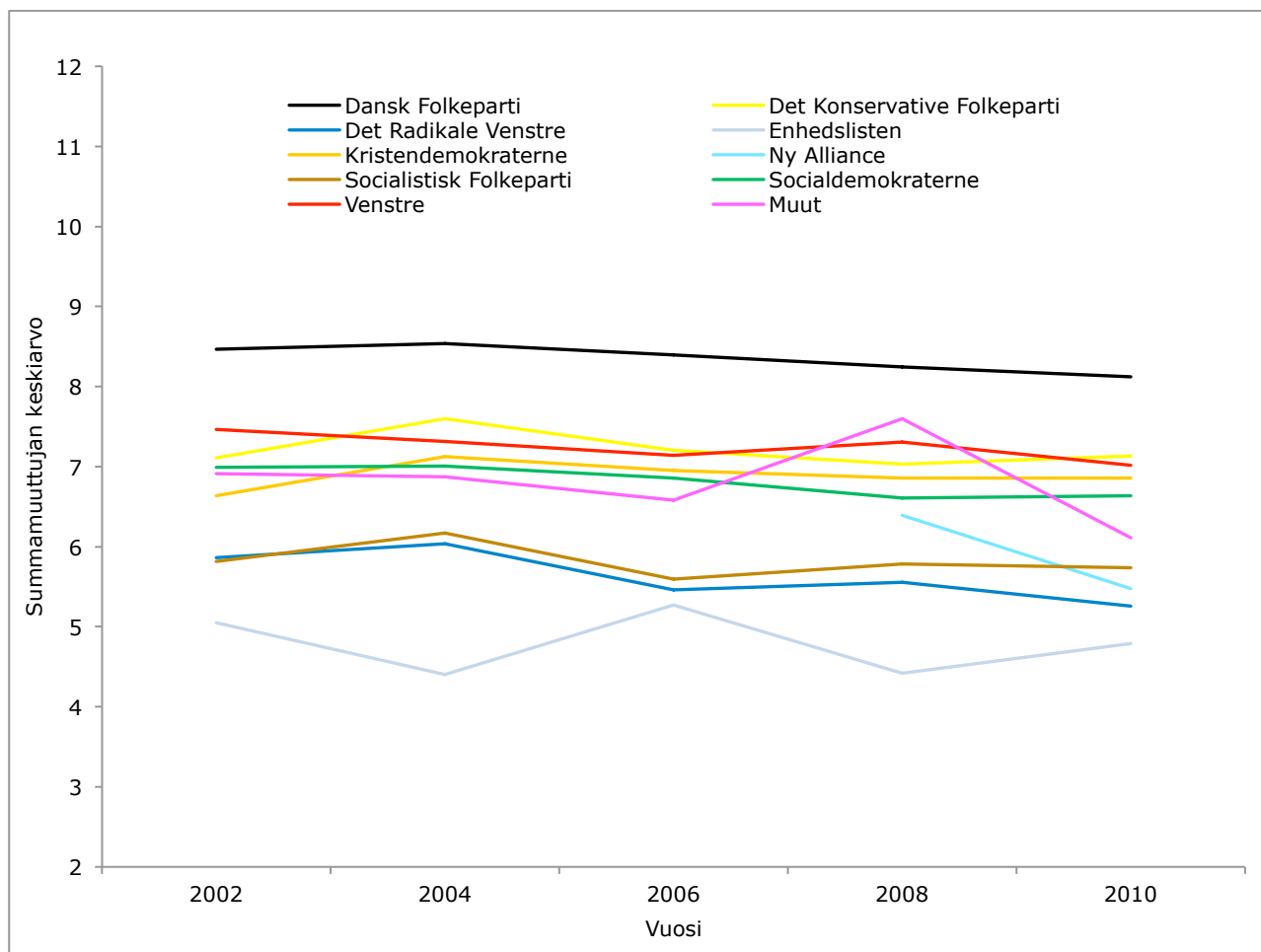


Kuva 2 Maahanmuuttoasenteet Suomessa

Kuvassa 2 on esitetty maahanmuuttoasenteiden kehitys Suomessa eri puolueita äänestäneiden osalta. Tämä on saavutettu kuvaamalla maahanmuuttoasennetta mittaavan summamuuttujan puoluekohtaiset keskiarvot kultakin mittauskierrokselta. Näin ollen kuvassa pystyakseli kuvastaa maahanmuuttoasennetta siten, että mitä suuremman arvon summamuuttuja saa, sitä negatiivisemmin vastaajat suhtautuvat maahanmuuttoon. Kuva on laadittu liitteessä 1 olevan taulukon pohjalta. Liitteessä on taulukoitu kullekin puolueelle maahanmuuttoasennetta kuvaavan summamuuttujan keskiarvot ja keskihajonnat eri mittauskierroksilla.

Kuten liitteessä 1 olevasta taulukosta näkyy, PS:n äänestäjien maahanmuuttovastaisuutta kuvaava mittari vaihtelee välillä 7,8 ja 9,3. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2002 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2004. Keskihajonta on pienimmillään 1,5 vuosina 2002 ja 2010, ja suurimmillaan 2,4 vuonna 2004. Huomioitavaa on se, että vuoden 2002 mittauskierroksella PS:ää äänestäneitä vastaajia on ainoastaan kolme. Kokoomusta äänestäneiden maahanmuuttovastaisuus vaihtelee välillä 7,3 ja 7,8 keskihajonnan vaihdellessa välillä 1,8 ja 2,0. SDP:llä mittarin arvot vaihtelevat välillä 7,6 ja 8,0 keskihajonnan ollessa

pienimmillään 1,7 ja suurimmillaan 1,9. Keskustalla vastaavasti maahanmuuttovastaisuus vaihtelee välillä 7,8 ja 8,3 keskihajonnan saaden kaikilla kierroksilla arvon 1,8.



Kuva 3 Maahanmuuttoasenteet Tanskassa

Kuvassa 3 on esitetty maahanmuuttoasenteet Tanskassa eri puolueiden osalta. Kuva on piirretty liitteen 2 tietojen mukaan. Liitteessä 2 on laskettu kullekin puolueelle maahanmuuttoasennetta kuvaavan summamuuuttujen keskiarvot ja keskihajonnat eri mittauskierroksilla.

Kuten liitteessä 2 olevasta taulukosta näkyy, DF:n maahanmuuttovastaisuutta kuvaava mittari vaihtelee välillä 8,1 ja 8,5. Korkeimmillaan arvo on vuosien 2002 ja 2004 mittauskierroksilla, ja matalimmillaan vuonna 2010. Keskihajonta on pienimmillään 1,4 vuonna 2004 ja suurimmillaan 1,7 vuosina 2002, 2008 ja 2010. Socialdemokraterne-puoluetta äänestäneiden maahanmuuttovastaisuus vaihtelee välillä 6,6 ja 7,0 keskihajonnan vaihdellessa välillä 1,9 ja 2,0. Venstre-puolueen kohdalla mittarin arvot vaihtelevat välillä 7,0 ja 7,5 keskihajonnan ollessa pienimmillään 1,7 ja suurimmillaan 1,8.

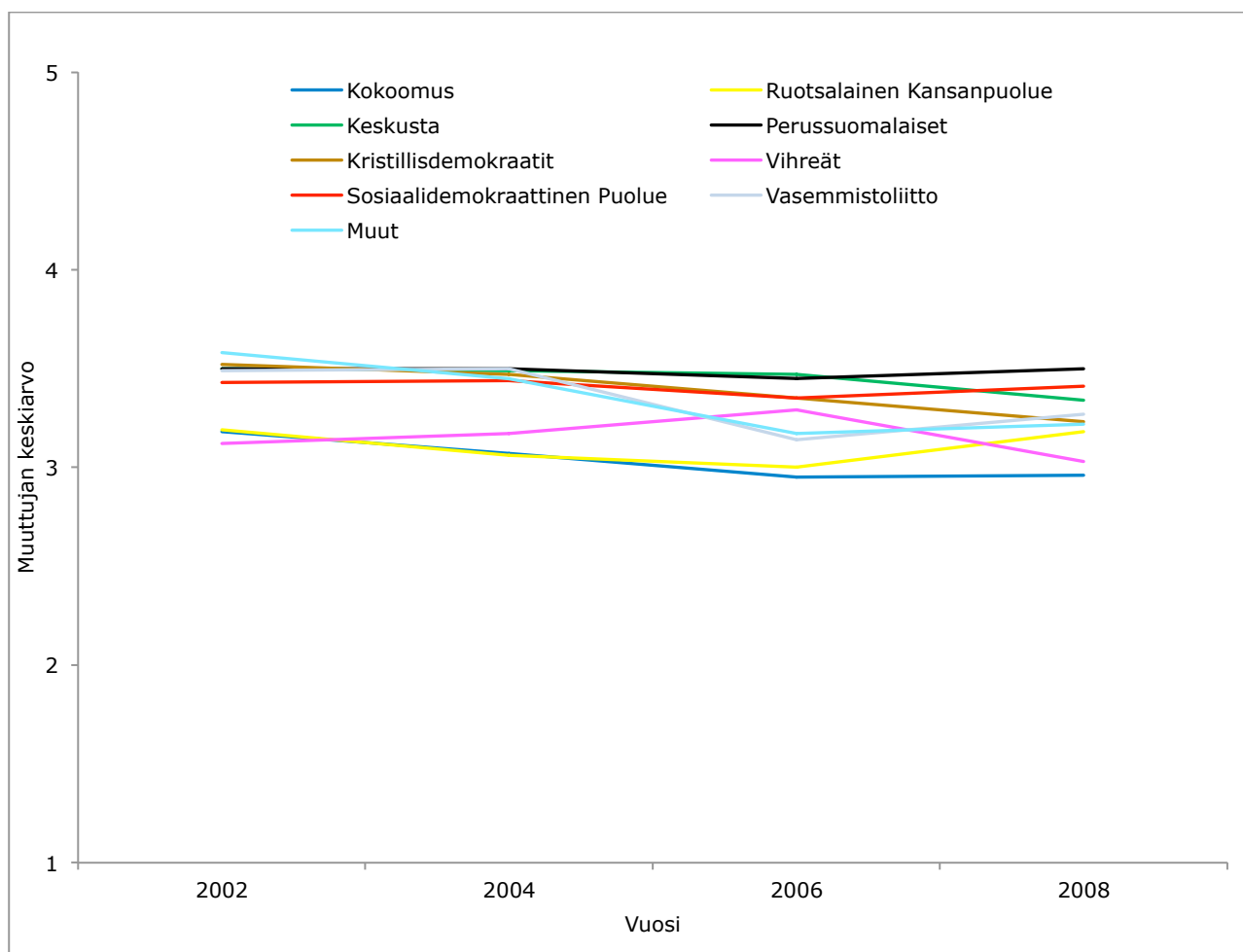
4.2. Poliitiikan kokeminen vaikeaksi

4.2.1. Muuttujan asettelu

Vastaajilta kysyttiin ”Kuinka usein Teistä tuntuu siltä, että politiikka on niin monimutkaista, että ette oikein ymmärrä, mistä on kyse?”. Heitä pyydettiin määrittelemään kantansa asteikolla 1-5 seuraavasti:

- 1 = Ei koskaan
- 2 = Harvoin
- 3 = Joskus
- 4 = Toisinaan
- 5 = Usein

4.2.2. Mittarin graafinen tarkastelu

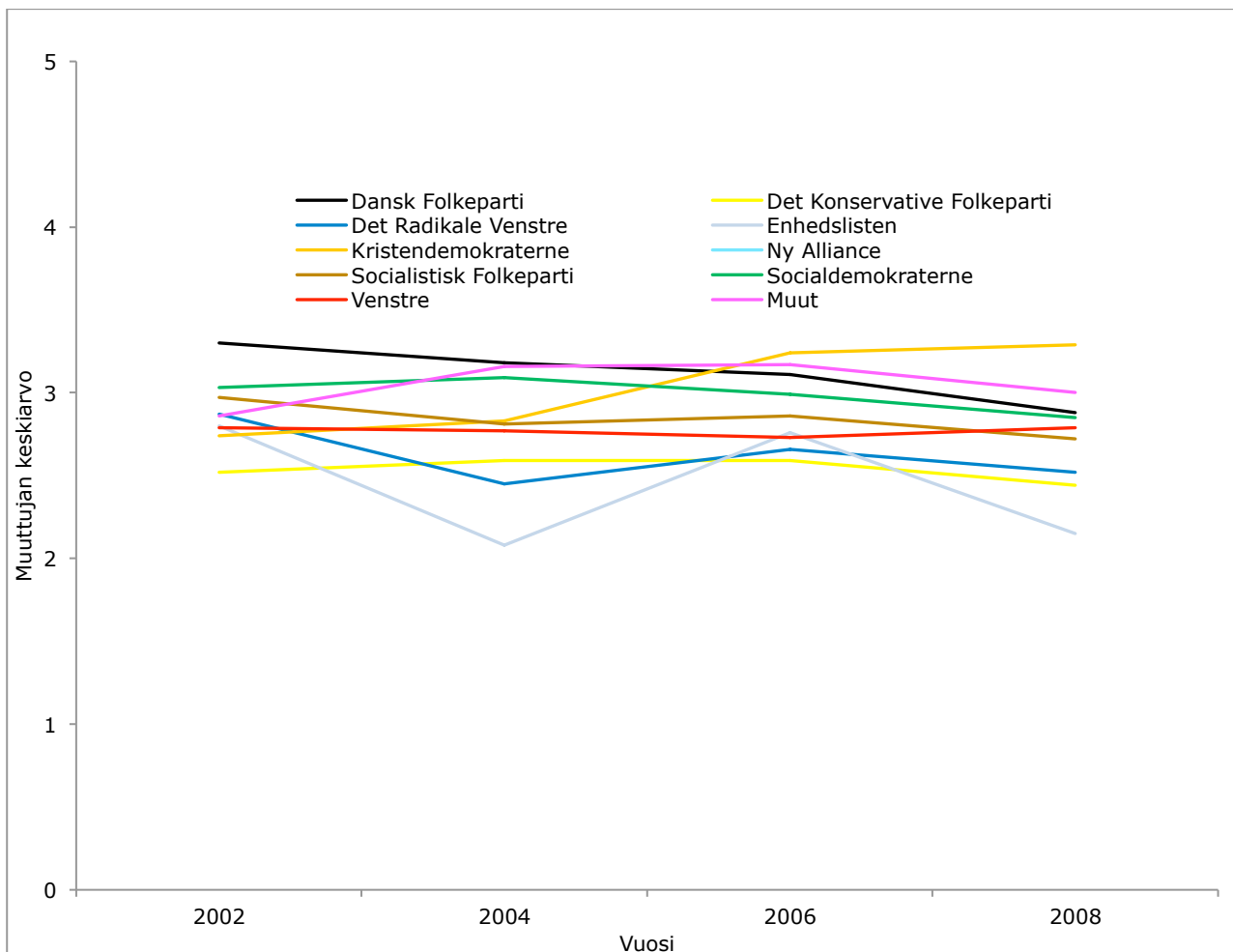


Kuva 4 Poliitiikan kokeminen vaikeaksi Suomessa

Kuvassa 4 on esitetty muuttujan keskiarvot puolueittain eri vastauskierroksilla.

Liitteessä 3 on taulukoitu puolueittain muuttujan keskiarvot ja keskihajonnat eri vastauskierroksilta. Vuoden 2010 vastauskierroksella kyseistä muuttujaa ei ollut kyselytutkimuksessa.

Liitteen numero 3 mukaisesti politiikan vaikeaksi kokemista kuvaavan mittarin arvo PS:n osalta pysyy kaikilla kierroksilla samana arvossa 3,5. Keskihajonta on pienimmillään 1,1 vuonna 2008, ja suurimmillaan 1,7 vuonna 2002. Kokoomusta äänestäneiden kohdalla mittarin arvo vaihtelee välillä 3,0 ja 3,2 keskihajonnan vaihdellessa välillä 1,1 ja 1,2. SDP:llä mittarin arvo pysyy samana lukemassa 3,4 kaikilla mittauskierroksilla, kuten myös keskihajonta lukemassa 1,1. Keskustalla politiikan vaikeaksi vaihtelee välillä 3,3 ja 3,5 keskihajonnan saaden kaikilla kierroksilla arvon 1,1.



Kuva 5 Politiikan kokeminen vaikeaksi Tanskassa

Kuvassa 5 on esitetty muuttujan keskiarvot puolueittain eri vastauskierroksilla.

Kuten liitteessä 4 olevasta taulukosta näkyy, DF:n politiikan vaikeaksi kokemista kuvaava

mittari vaihtelee välillä 2,9 ja 3,3. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2002 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2008 laskien tasaisesti vuosi vuodelta. Keskihajonta pysyy kaikilla kierroksilla arvossa 1,1. Socialdemokraterne-puoluetta äänestäneiden mittarin arvo vaihtelee välillä 2,9 ja 3,1 keskihajonnan vaihdellessa välillä 1,0 ja 1,1. Venstre-puolueen kohdalla mittarin arvot vaihtelevat välillä 2,7 ja 2,8 ja keskihajonta on vakio arvossa 1,0. Kyseisen mittarin suhteen DF:n äänestäjien vastausten trendi on ollut laskeva. Siinä missä 2002-2004 DF:n äänestäjät ovat ilmoittaneet kokevansa politiikan muiden puolueiden äänestäjiä vaikeammaksi, vuonna 2008 DF:n äänestäjien antamien vastausten arvot ovat lähempänä kaikkien annettujen vastausten keskiarvoa.

4.3. Luottamus instituutioihin

4.3.1. Muuttujien asettelu

Mitattaessa luottamusta instituutioihin haastateltavia pyydettiin määrittelemään luottamuksensa alla eriteltyihin instituutioihin asteikolla nollasta kymmeneen. Nolla tarkoittaa ettei vastaaja luota ollenkaan kyseiseen tahoon ja 10 sitä, että vastaaja luottaa erittäin vahvasti kyseiseen tahoon. Kyselyssä mitattiin vastaajien luottamusta seuraaviin instituutioihin:

- Eduskunta
- Oikeusjärjestelmä
- Poliisi
- Poliitikot
- Poliittiset puolueet
- Euroopan parlamentti
- YK eli Yhdistyneet Kansakunnat

Tässä tutkielmassa tarkastellaan haastateltavien luottamusta instituutioihin seuraavien muuttujien avulla:

- Luottamus 1: Eduskunta
- Luottamus 2: Oikeusjärjestelmä
- Luottamus 3: Poliitikot
- Luottamus 4: Poliittiset puolueet
- Luottamus 5: Euroopan parlamentti

Tarkastelun ulkopuolelle jätetyt osamuuttujat eivät olleet oleellisia tutkimuskysymyksen kannalta. Perustelut esitellään tarkemmin luvussa 3.4. Vuoden 2002 vastauskierroksella osamuuttujaa koskien luottamusta poliittisiin puolueisiin ei ollut kyselytutkimuksessa, joten tarkastelu rajoittuu vuosiin 2004 – 2010.

4.3.2. Summamuuttujan reliabiliteetti

Taulukko 5 Cronbachin alfa luottamusta instituutioihin mittaavalle summamuuttujalle Suomessa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,89	5

Taulukossa 5 on laskettuna Cronbachin alfa luottamusta instituutioihin mittaavalle summamuuttujalle Suomen aineiston pohjalta. Se saa lukeman 0,89, eli summamuuttujan reliabiliteetti on riittävä, ja osamuuttujien voidaan katsoa mittaavan samaa asiaa.

Taulukko 6 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Suomessa

	Luottamus 1	Luottamus 2	Luottamus 3	Luottamus 4	Luottamus 5
Luottamus 1	1	0,568	0,724	0,678	0,603
Luottamus 2	0,568	1	0,490	0,469	0,445
Luottamus 3	0,724	0,490	1	0,845	0,654
Luottamus 4	0,678	0,469	0,845	1	0,674
Luottamus 5	0,603	0,445	0,654	0,674	1

Taulukossa 6 on eriteltynä muuttujien väliset korrelaatiot. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,445 ja 0,845. Pienintä korrelaatio on toisen ja viidennen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on kolmannen ja neljännen muuttujan välillä.

Taulukko 7 Cronbachin alfa luottamusta instituutioihin mittaavalle summamuuttujalle Tanskassa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,86	5

Taulukossa 7 on vastaavasti esitetty Cronbachin alfa luottamusta mittaavalle summamuuttujalle Tanskan aineiston pohjalta. Tämä saa arvon 0,86, eli myös Tanskan osalta summamuuttujan reliabiliteetti on riittävä.

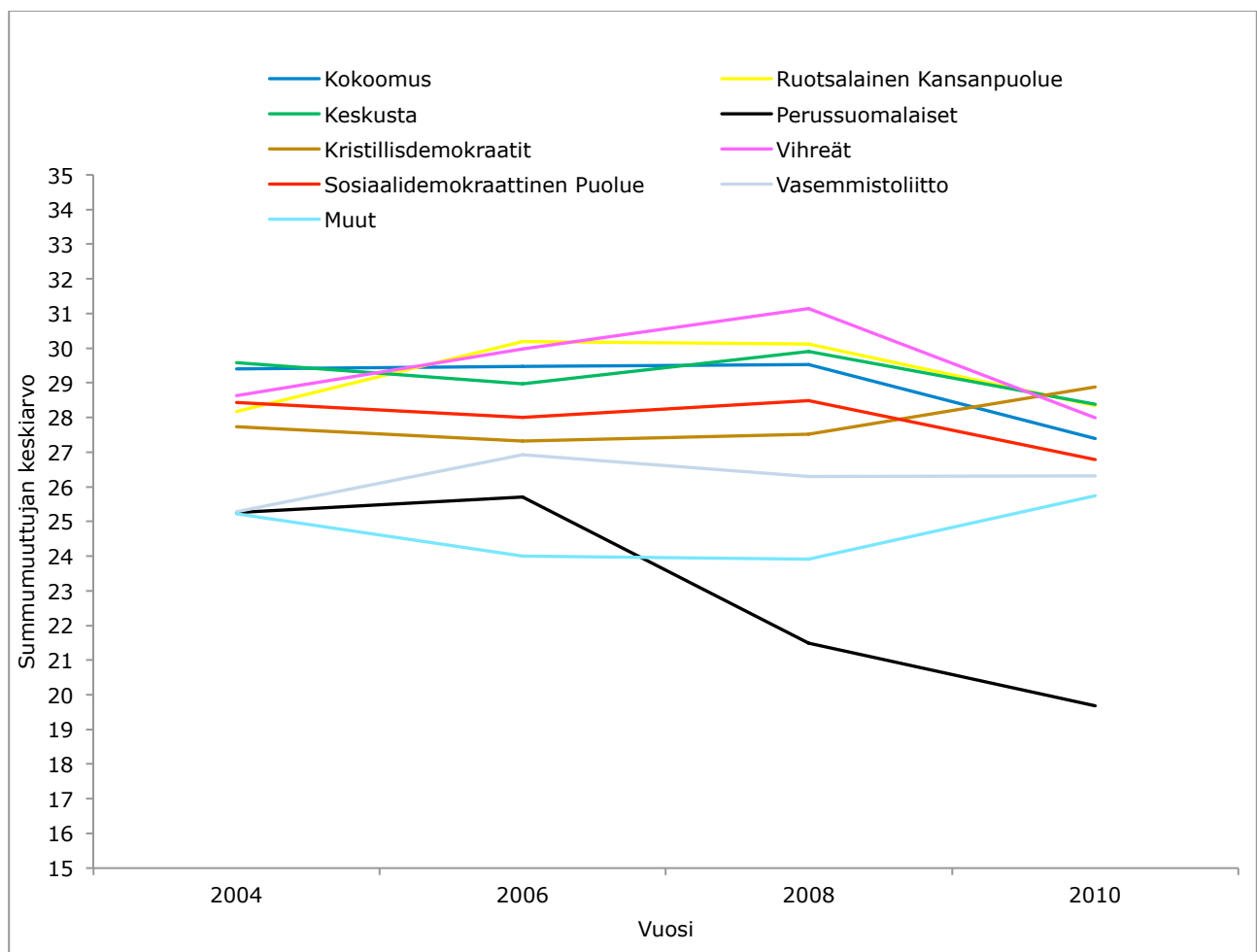
Taulukko 8 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Tanskassa

	Luottamus 1	Luottamus 1	Luottamus 1	Luottamus 4	Luottamus 5
Luottamus 1	1	0,495	0,703	0,680	0,513
Luottamus 2	0,495	1	0,431	0,419	0,346

Luottamus 3	0,703	0,431	1	0,841	0,575
Luottamus 4	0,680	0,419	0,841	1	0,591
Luottamus 5	0,513	0,346	0,575	0,591	1

Taulukossa 8 on eriteltynä muuttujien väliset korrelaatiot. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,346 ja 0,703. Pienintä korrelaatio on toisen ja viidennen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on ensimmäisen ja kolmannen muuttujan välillä.

4.3.3. Mittarin graafinen tarkastelu

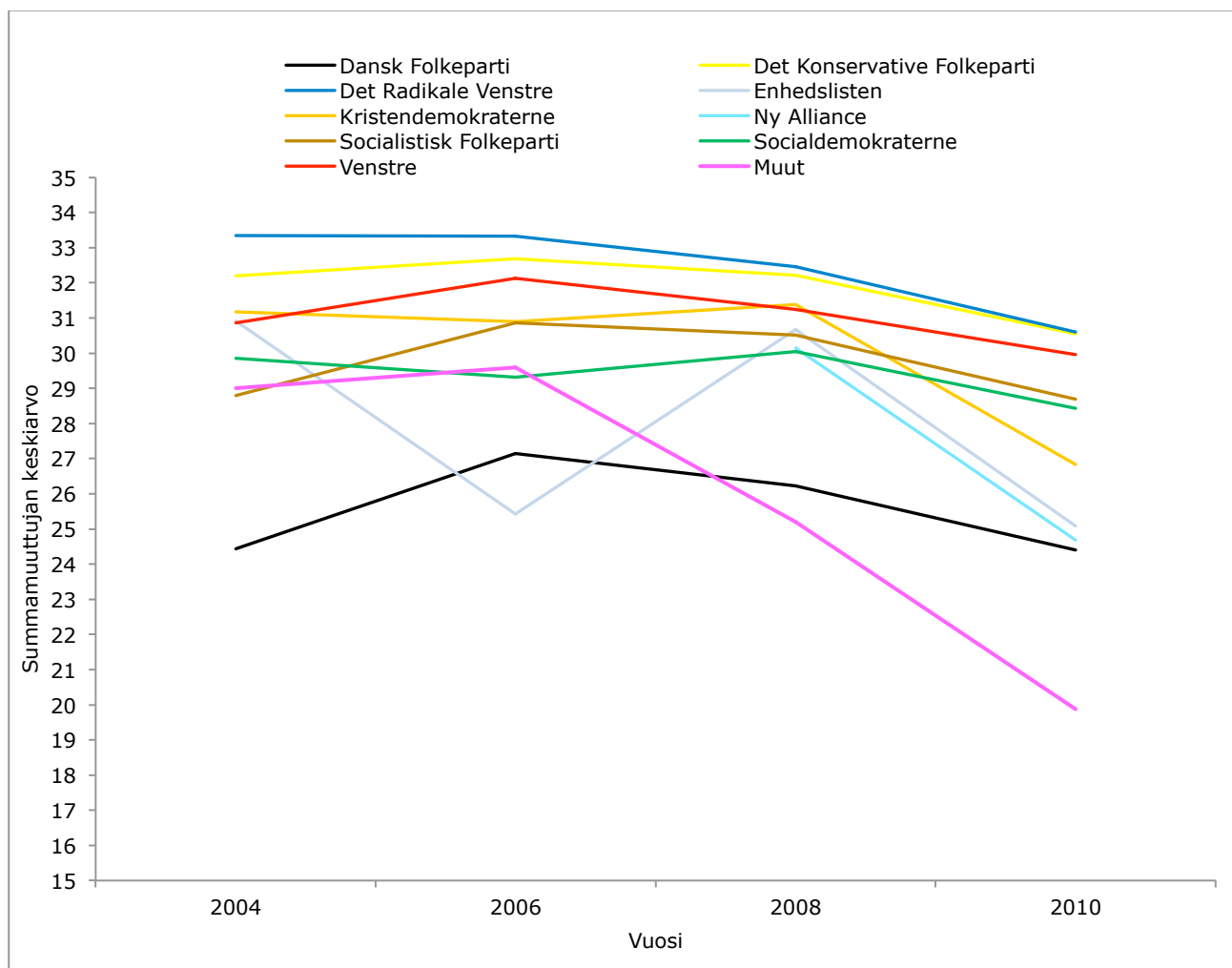


Kuva 6 Luottamus instituutioihin Suomessa

Kuvassa 6 on esitetty suomalaisten äänestäjien luottamus instituutioihin mittausaikaväliltä 2002-2010. Tämä on saavutettu kuvaamalla luottamusta instituutioihin mittaavan summamuuttujan puoluekohtaiset keskiarvot kultakin mittauskierrokselta. Näin ollen kuvassa pystyakseli kuvastaa puoluetta äänestäneiden luottamusta instituutioihin siten, että mitä

suuremman arvon summamuuttuja saa, sitä vahvempi luottamus. Kuva on laadittu liitteessä 5 olevan taulukon pohjalta. Liitteessä on taulukoitu kullekin puolueelle luottamusta kuvaavan summamuuttujan keskiarvot ja keskihajonnat eri mittauskierroksilla.

Kuten liitteessä 5 olevasta taulukosta näkyy, PS:n äänestäjien luottamusta määrättyihin instituutioihin kuvaava mittari vaihtelee välillä 19,7 ja 25,3. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2006 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2010. Keskihajonta on pienimmillään 7,7 vuonna 2004, ja suurimmillaan 9,9 vuonna 2002. Kokoomusta äänestäneiden luottamus instituutioihin vaihtelee välillä 27,4 ja 29,5 keskihajonnan vaihdellessa välillä 7,0 ja 8,9. SDP:llä mittarin arvot vaihtelevat välillä 26,8 ja 28,5 keskihajonnan ollessa pienimmillään 7,6 ja suurimmillaan 8,8. Keskustalla mittarin arvo vaihtelee välillä 28,4 ja 29,9 keskihajonnan saaden suurimmillaan arvon 7,3 ja matalimmillaan 8,2.



Kuva 7 Luottamus instituutioihin Tanskassa

Kuvassa 7 on vastaavasti esitettyä, kuinka vahvasti eri puolueiden äänestäjät luottavat instituutioihin Tanskassa. Kuvan lähdedata on taulukoitu liitteessä 6, jossa on laskettu kullekin puolueelle luottamusta kuvaavan summamuuttujien keskiarvot ja keskihajonnat eri mittauskierroksilla.

DF:n äänestäjien luottamusta instituutioihin kuvaava mittarin arvo vaihtelee välillä 24,4 ja 27,2. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2006 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuosina 2004 ja 2010. Keskihajonta on pienimmillään 8,3 vuonna 2010, ja suurimmillaan 9,1 vuonna 2002. Socialdemokraterne-puoluetta äänestäneiden luottamus vaihtelee välillä 28,4 ja 30,1 keskihajonnan vaihdellessa välillä 7,8 ja 8,5. Venstre-puolueen äänestäjillä mittarin arvo vaihtelee välillä 30,0 ja 32,1 keskihajonnan ollessa pienimmillään 7,1 ja suurimmillaan 7,7.

4.4. Tyytyväisyys

4.4.1. Muuttujien asettelu

Mitattaessa tyytyväisyyttä määrättyihin tekijöihin haastateltavia pyydettiin vastaamaan alla oleviin kysymyksiin. Vastauksissa nolla tarkoittaa äärimmäisen tyytymättömyyttä ja 10 äärimmäisen tyytyväistä.

- Tyytyväisyys 1: Yleisesti ottaen, kuinka tyytyväinen olette elämäänne nykyisin?
- Tyytyväisyys 2: Kuinka tyytyväinen kaiken kaikkiaan olette tämän hetkiseen taloudelliseen tilanteeseen Suomessa/Tanskassa?
- Tyytyväisyys 3: Kuinka tyytyväinen olette siihen, miten Suomen/Tanskan nykyinen hallitus hoitaa tehtävänsä?
- Tyytyväisyys 4: Kuinka tyytyväinen olette siihen, kuinka demokratia toimii Suomessa/Tanskassa?

4.4.2. Summamuuttujan reliabiliteetti neljällä muuttujalla

Taulukko 9 Cronbachin alfa tyytyväisyyttä mittaavalle summamuuttujalle Suomessa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,77	4

Taulukossa 9 on laskettuna Cronbachin alfa tyytyväisyyttä kuvaavalle summamuuttujalle Suomessa silloin, kun kaikki neljä edellä mainittua muuttujaa on käytössä. Alfa arvoksi tulee tällöin 0,77, eli mittarin reliabiliteetti on riittävä.

Taulukko 10 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Suomessa

	Tyytyväisyys 1	Tyytyväisyys 2	Tyytyväisyys 3	Tyytyväisyys 4
Tyytyväisyys 1	1	0,343	0,302	0,269
Tyytyväisyys 2	0,343	1	0,592	0,488
Tyytyväisyys 3	0,302	0,592	1	0,659
Tyytyväisyys 4	0,269	0,488	0,659	1

Taulukossa 10 on vielä eriteltynä muuttujien väliset korrelaatiot. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,269 ja 0,659. Pienintä korrelaatio on ensimmäisen ja neljännen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on kolmannen ja neljännen muuttujan välillä.

Taulukko 11 Cronbachin alfa tyytyväisyyttä mittaavalle summamuuttujalle Tanskassa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,67	4

Kuten taulukosta 11 näkyy, Tanskan aineiston osalta tyytyväisyyttä kuvaavan mittarin Cronbachin alfaksi tulee ainoastaan 0,67. Näin ollen alfan arvo jää alle lukeman 0,7, jota tyypillisesti pidetään mittarin reliabiliteetin rajana.

Taulukko 12 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Tanskassa

	Tyytyväisyys 1	Tyytyväisyys 2	Tyytyväisyys 3	Tyytyväisyys 4
Tyytyväisyys 1	1	0,252	0,195	0,202
Tyytyväisyys 2	0,252	1	0,524	0,373
Tyytyväisyys 3	0,195	0,524	1	0,415
Tyytyväisyys 4	0,202	0,373	0,415	1

Taulukossa 12 on eriteltynä tyytyväisyyttä kuvaavien muuttujien väliset korrelaatiot Tanskan osalta. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,195 ja 0,524. Pienintä korrelaatio on ensimmäisen ja kolmannen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on toisen ja kolmannen muuttujan välillä.

Taulukon arvoja vertailemalla nähdään ensimmäisen, eli yleistä tyytyväisyyttä elämään mittaavan, muuttujan korreloivan muiden muuttujien kanssa selvästi vähiten. Korrelaatiokerroin muiden muuttujien kanssa on korkeimmillaan ainoastaan 0,252. Tästä voidaan päätellä, että summamuuttujan reliabiliteettia voitaisiin mahdollisesti kasvattaa poistamalla ensimmäinen muuttuja tarkastelusta. Tätä vastaavat tulokset on esitetty seuraavassa kappaleessa.

4.4.3. Summamuuttujan reliabiliteetti kolmella muuttujalla

Taulukko 13 Cronbachin alfa tyytyväisyyttä mittaavalle summamuuttujalle Suomessa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,81	3

Taulukossa 13 on laskettuna Cronbachin alfa tyytyväisyyttä mittaavalle summamuuttujalle, kun käytössä on kolme muuttujaa. Taulukosta nähdään, että alfan arvoksi tulee 0,81, eli mittarin reliabiliteetti on riittävä.

Taulukko 14 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Suomessa

	Tyytyväisyys 2	Tyytyväisyys 3	Tyytyväisyys 4
Tyytyväisyys 2	1	0,592	0,488
Tyytyväisyys 3	0,592	1	0,659
Tyytyväisyys 4	0,488	0,659	1

Muuttujien väliset korrelaatiot on esitetty taulukossa 14. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,488 ja 0,659. Pienintä korrelaatio on toisen ja neljännen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on kolmannen ja neljännen muuttujan välillä.

Taulukko 15 Cronbachin alfa tyytyväisyyttä mittaavalle summamuuttujalle Tanskassa

Cronbachin alfa	N (muuttujien lukumäärä)
0,7	3

Taulukossa 15 on laskettuna Cronbachin alfa tyytyväisyyttä mittaavalle summamuuttujalle Tanskassa, kun ensimmäin muuttujista on jätetty huomioimatta. Alfa arvoksi tulee 0,7, eli näillä kolmella muuttujalla mittarin voidaan katsoa olevan riittävän luotettava.

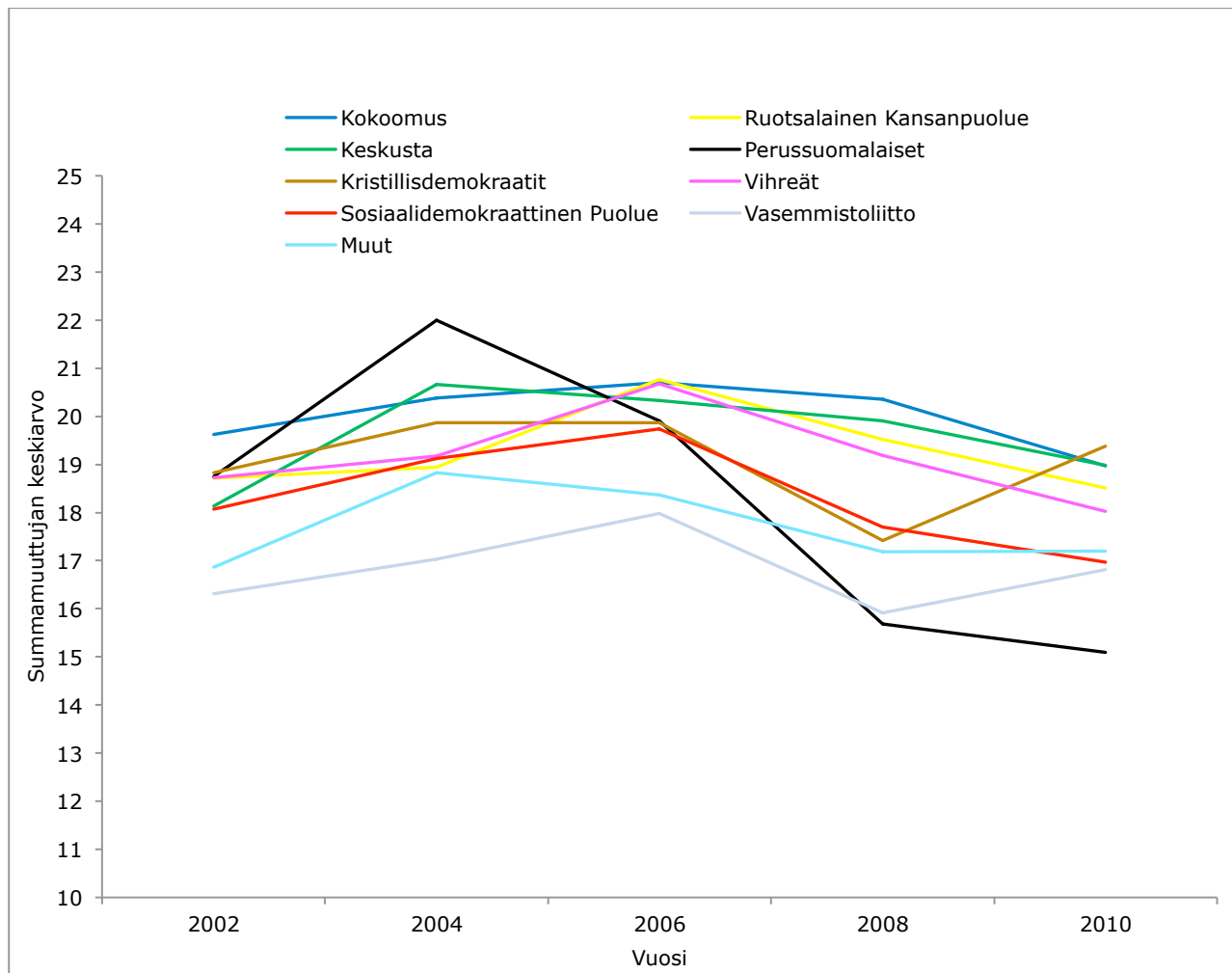
Taulukko 16 Muuttujien välisten korrelaatioiden matriisi Tanskassa

	Tyytymättömyys 2	Tyytymättömyys 3	Tyytymättömyys 4
Tyytymättömyys 2	1	0,524	0,373
Tyytymättömyys 3	0,524	1	0,415
Tyytymättömyys 4	0,373	0,415	1

Yllä olevassa taulukossa 16 on listattuna mittarissa huomioitujen kolmen muuttujan väliset korrelaatiot. Korrelaatiokertoimet vaihtelevat välillä 0,373 ja 0,524. Pienintä korrelaatio on

toisen ja neljännen muuttujan välillä, ja suurinta korrelaatio on toisen ja kolmannen muuttujan välillä.

4.4.4. Mittarin graafinen tarkastelu

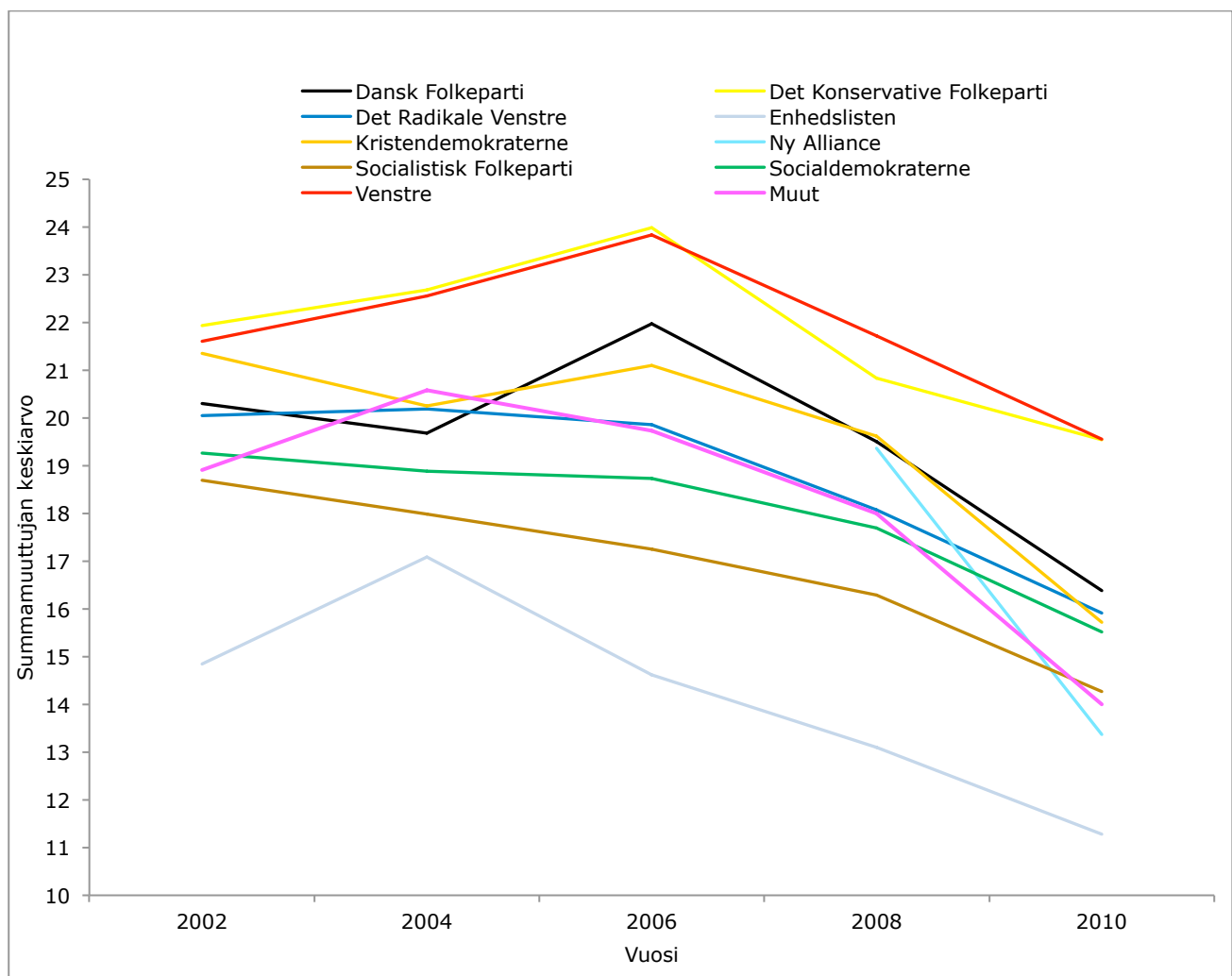


Kuva 8 Tyytyväisyys Suomessa

Liitteessä 7 on taulukoituna tyytyväisyyttä kuvaavan mittarin puoluekohtaiset keskiarvot ja keskihajonnat eri mittauskierroksilla Suomessa. Kuva 8 on laadittu taulukon keskiarvojen pohjalta ja pystyakseli siis vastaa äänestäjien tyytyväisyyttä kolmella eri osa-alueella mitattuna. Korkeat arvot kuvassa vastaavat korkeaa tyytyväisyyttä, kun taas matalat arvot heijastavat tyytymättömyyttä kyseisillä osa-alueilla.

Kuten liitteessä 7 olevasta taulukosta havaitaan, PS:n äänestäjien tyytyväisyyttä määrättyihin tekijöihin kuvaava mittari vaihtelee välillä 15,1 ja 22,0. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2004

mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2010. Keskihajonta on pienimmillään 2,2 vuonna 2002, ja suurimmillaan 5,5 vuonna 2008. Kokoomusta äänestäneiden tyytyväisyys vaihtelee välillä 19,0 ja 20,7 keskihajonnan vaihdella välillä 3,3 ja 4,3. SDP:llä mittarin arvot vaihtelevat välillä 17,0 ja 19,7 keskihajonnan ollessa pienimmillään 4,4 ja suurimmillaan 4,8. Keskustalla luottamusta mittaavan summamuuttujan arvo on matalimmillaan 18,1 ja korkeimmillaan 20,7 keskihajonnan vaihdella välillä 3,6 ja 4,9.



Kuva 9 Tyytyväisyys Tanskassa

Kuvassa 9 on esitetty tyytyväisyyttä mittaavan summamuuttujan keskiarvot Tanskassa eri mittauskierroksilla. Kuva on laadittu liitteessä 8 olevan taulukon pohjalta. Pystyakselilla on käytetty samaa skaalaa kuin kuvassa 8.

Kuten liitteessä 8 olevasta taulukosta näkyy, DF:n tyytyväisyyttä määrättiin tekijöihin kuvaavan mittarin arvo vaihtelee välillä 16,4 ja 20,3. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2006 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2010. Mittarin keskihajonta on pienimmillään 4,4 vuosina 2002, ja suurimmillaan 5,4 vuonna 2004. Socialdemokraterne-puoluetta

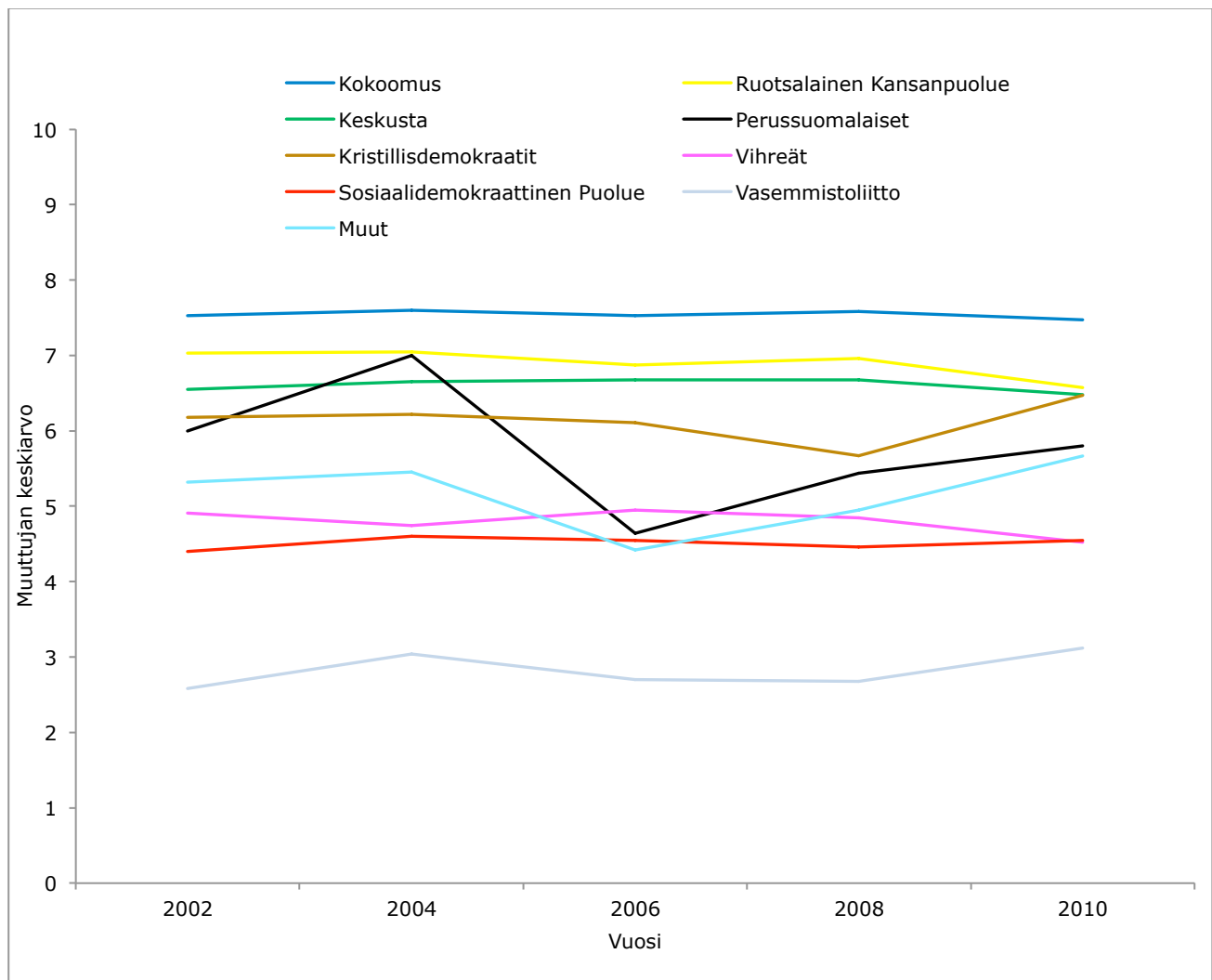
äänestäneiden tyytyväisyys vaihtelee välillä 15,5 ja 19,3 keskihajonnan vaihdellessa välillä 4,5 ja 5,1. Venstre-puolueen osalta mittari arvo vaihtelee välillä 19,6 ja 23,8 keskihajonnan ollessa pienimmillään 3,6 ja suurimmillaan 4,4.

4.5. Vasemmisto-oikeisto –ulottuvuus

4.5.1. Muuttujan asettelu

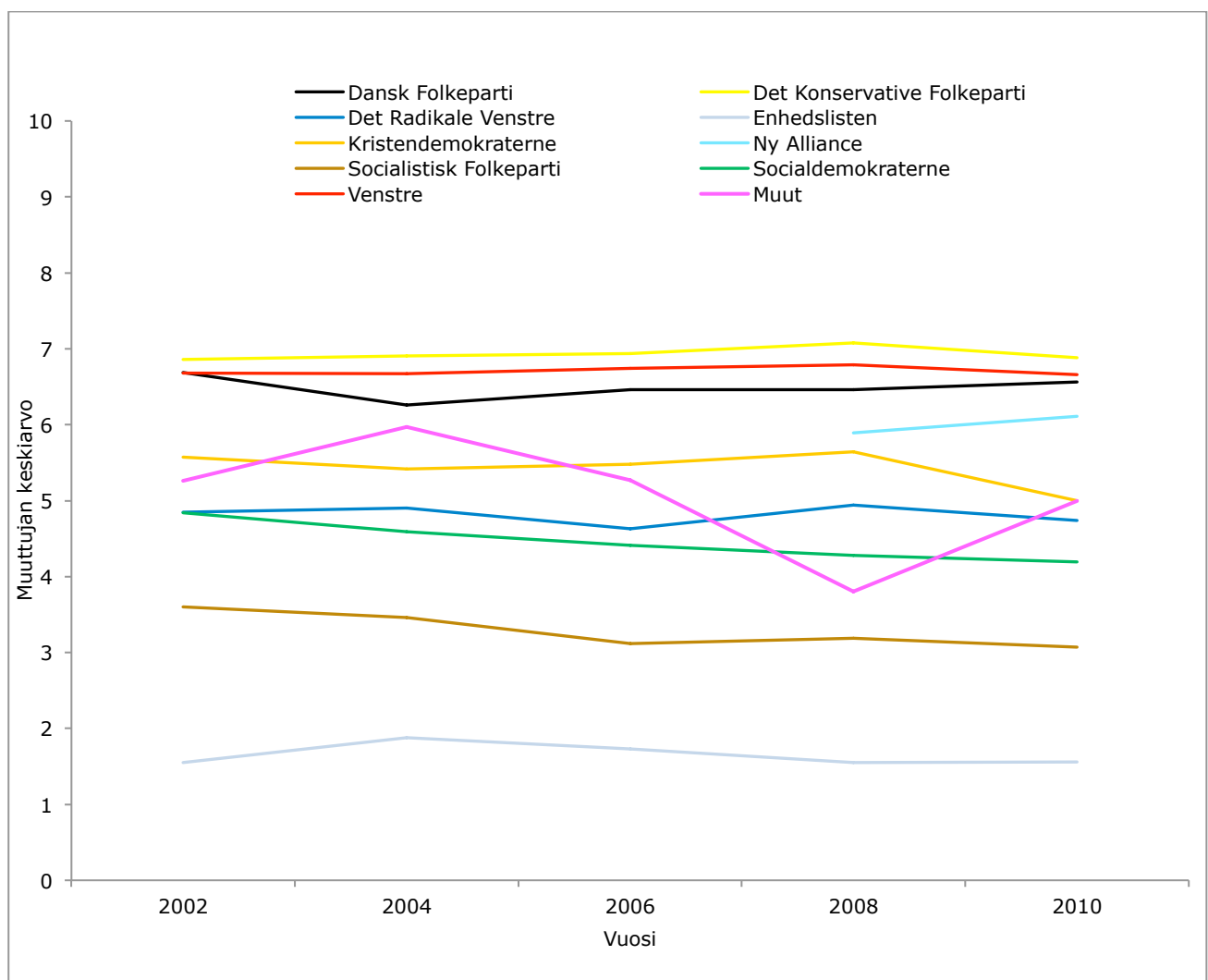
Vastaajilta kysyttiin, miten he mielestään sijoittuvat vasemmisto-oikeisto-akselille seuraavalla kysymyksellä: "Politiikassa puhutaan joskus vasemmistosta ja oikeistosta. Mihin kohtaan sijoittaisitte itsenne asteikolla nollasta kymmeneen, kun nolla tarkoittaa vasemmistoa ja kymmenen oikeistoa?"

4.5.2. Mittarin graafinen tarkastelu



Kuva 10 Vasemmisto-oikeisto -akselille sijoittuminen Suomessa

Liitteessä 9 on esitetty vasemmisto-oikeisto-ulottuvuutta mittaavan muuttujan puoluekohtaiset keskiarvot ja keskihajonnat eri mittauskierroksilla Suomessa. Kuvassa 10 on esitetty graafisesti keskiarvojen puoluekohtainen kehitys mittausaikavälillä. Pystyakselilla pienet arvot vastaavat vasemmisto-oikeisto-jaottelussa vasemmistoa, kun taas suuret arvot oikeistoa. Kuten liitteessä 9 olevasta taulukosta näkyy, PS:n äänestäjien sijoittumista vasemmisto-oikeisto -akselille kuvaavan mittarin arvo vaihtelee välillä 4,6 ja 7,0. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2004 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2006. Keskihajonta on pienimmillään 1,8 vuosina 2002 ja 2008, ja suurimmillaan 2,2 vuosina 2004 ja 2006. Kokoomusta äänestäneiden sijoittuminen vasemmisto-oikeisto -akselille vaihtelee välillä 7,5 ja 7,6 keskihajonnan vaihdellessa välillä 1,3 ja 1,4. SDP:llä mittarin arvot vaihtelevat välillä 4,4 ja 4,6 keskihajonnan ollessa pienimmillään 1,6 ja suurimmillaan 1,7. Keskustaa äänestäneiden sijoittuminen akselille vaihtelee välillä 6,5 ja 6,7 keskihajonnan saadessa pienimmillään arvon 1,5 ja suurimmillaan 1,7.



Kuva 11 Vasemmisto-oikeisto -akselille sijoittuminen Tanskassa

Kuvassa 11 on esitetty graafisesti eri äänestäjien puoluekohtainen sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-akselille Tanskassa. Kuva on laadittu liitteessä 10 taulukoitujen tietojen perusteella ja kuvassa pystyakseli vastaa vasemmisto-oikeisto-ulottuvuutta mittaavan muuttujan keskiarvoja. Pystyakselilla pienet arvot vastaavat vasemmisto-oikeisto-jaottelussa vasemmistoa, kun taas suuret arvot oikeistoa.

Kuten liitteessä 10 olevasta taulukosta näkyy, DF:n äänestäjien sijoittumista vasemmisto-oikeisto -akselille kuvaavan mittarin arvo vaihtelee välillä 6,3 ja 6,7. Korkeimmillaan arvo on vuoden 2002 mittauskierroksella, ja matalimmillaan vuonna 2004. Keskihajonta on pienimmillään 1,8 vuonna 2004, ja suurimmillaan 2,1 vuosina 2008 ja 2010. Socialdemokraterne-puoluetta äänestäneiden sijoittuminen vaihtelee välillä 4,2 ja 4,8 keskihajonnan vaihdellessa välillä 1,4 ja 1,7. Venstre-puolueen äänestäjillä mittarin arvo vaihtelee välillä 6,7 ja 6,8 keskihajonnan ollessa pienimmillään 1,5 ja suurimmillaan 1,7.

5. Analyysi

Tässä luvussa tarkastellaan luvussa 4 esiteltyjä tuloksia. Analyysissä keskitytään teemakohtaisesti PS:n ja DF:n ajallisiin kehityksiin, vertailuihin Suomen ja Tanskan muihin puolueisiin ja PS:n ja DF:n keskinäiseen vertailuun. Lisäksi vertaillaan Suomen ja Tanskan puoluekenttien eroja valittujen teemojen suhteen. PS:n ja DF:n lisäksi kummankin maan muista puolueista huomioidaan kysymys- tai teemakohtaisesti ne, joiden arvot erottuvat kussakin kohtaa. Analyysin ulkopuolelle on hajanaisuutensa vuoksi jätetty pienimmät puolueet, jotka on tuloksissa esitetty nimellä ”Muut”.

5.1. Maahanmuutto

Maahanmuuttoasenteet olivat Perussuomalaisia äänestäneiden osalta odotetusti muita puolueita äänestäneiden asenteita negatiivisempia. Huomioitavaa on Perussuomalaisten äänestäjiksi ilmoittautuneiden vastaajien pieni lukumäärä etenkin ensimmäisellä haastattelukierroksella. Myös Keskustaa äänestäneiden asenteet maahanmuuttoa koskien olivat muita puolueita negatiivisemmat.

Dansk Folkepartin kannattajien asenne maahanmuuttoa kohtaan oli selvästi ja myös odotetusti vertailukohtia negatiivisempi. Trendi DF:n kannattajien asenteessa oli positiiviseen suuntaan, mutta niin maltillisesti, ettei muutosta voi pitää merkittävänä.

Maahanmuuttoasenteen vaihtelu oli PS:n äänestäjien keskuudessa suurempaa kuin DF:n äänestäjillä, mutta tulee huomioida että vastaajien määrä oli ensimmäisillä kierroksilla PS:n kohdalla pieni; ensimmäisillä kolmella kierroksella määrä vaihteli välillä 3-12, siinä missä DF:n äänestäjiksi ilmoittautuneita vastaajia oli vähimmilläänkin 88 ja enimmillään 131. Sekä PS:n ja DF:n äänestäjät ovat antamiensa vastaustensa perusteella muiden puolueiden äänestäjiä maahanmuuttovastaisempia, mutta DF:n äänestäjillä on enemmän eroa muiden puolueiden äänestäjiin nähden.

Keskihajontaa tarkastelemalla voi analysoida tiettyä puoluetta äänestäneiden vastaajien mielipiteiden keskinäistä yhteneväisyyttä. Sekä PS:n että DF:n kohdalla maahanmuuttoasennetta mitattaessa vastauksien keskihajonta oli yleisesti muita puolueita pienempää. Tähän on poikkeus vuoden 2004 mittauskierros, jolloin keskihajonta PS:n kohdalla oli poikkeuksellisen korkea 2,4 verrattuna puolueen muiden mittauskierrosten arvoihin sekä muiden puolueiden arvoihin. Samana vuonna PS:n kohdalla maahanmuuttoa mittaavan summamuuttujan keskiarvo oli selvästi muita mittauskierroksia matalampi, mikä näkyy

selvänä notkahduksena kuvaajassa vuoden 2004 kohdalla. PS:ää äänestäneiden vastaajien lukumäärä oli kyseisenä vuonna noussut ensimmäisen mittauskierroksen kolmesta vastaajasta 12 vastaajaan. Vastaajien lukumäärä on kuitenkin niin alhainen, että laajempia johtopäätöksiä keskihajonnan poikkeavuudesta on kyseenalaista tehdä. Seuraavalla mittauskierroksella vuonna 2006 vastaajien lukumäärä oli edelleen vain 11, mutta vastausten keskihajonta oli laskenut arvoon 1,6. PS:ää äänestäneiden vastaajien lukumäärä nousi merkittävästi vuonna 2008, jolloin heitä oli 52. Vuonna 2010 PS:ää äänestäneitä vastaajia oli 67. Vaikka keskihajonta oli PS:n kohdalla muita puolueita pienempää maahanmuuttoasennetta mitattaessa, oli sen vaihtelu suurempaa kuin muiden puolueiden kohdalla. DF:llä keskihajonta on ollut tasaisesti pienempää kuin muilla puolueilla, ja keskihajonnan vaihtelu vähäistä. Keskihajonnan vähäistä vaihtelua voi tässä tapauksessa selittää vastaajien kautta linjan suurempi määrä.

DF:n ja PS:n vastaajien asenteet maahanmuuttoa kohtaan olivat lähellä toisiaan vuoden 2006 mittauskierroksesta alkaen. Siinä missä DF:n äänestäjien asenne pysyi vakaana kaikilla kierroksilla, PS:n kohdalla arvot heittelivät kahden ensimmäisen kierroksen aikana. Lähtöoletuksena oli, että koko puoluekenttää tarkastellessa tanskalaisten äänestäjien asenteet maahanmuuttoa kohtaan olisivat negatiivisemmat kuin suomalaisten.⁷⁷ Tarkasteltaessa koko maan vastaajien keskiarvoja näyttäisi kuitenkin siltä, että Suomessa suhtaudutaan maahanmuuttoon negatiivisemmin. Suomessa kaikkien vastaajien keskiarvot vaihtelivat välillä 7,3 – 7,8, kun taas Tanskan vastaavat luvut olivat 6,7 – 7,1. Huomionarvoista on myös, että DF:n äänestäjät erottuivat Tanskan muita puolueita maahanmuuttokriittisemmäksi selkeämmin kuin PS:n äänestäjät Suomen muihin puolueisiin verrattaessa.

5.2. Poliitiikan kokeminen vaikeaksi

Politiikan vaikeaksi kokemista mitattiin asteikolla 1-5 siten, että mitä suurempi arvo vastaukseen annettiin, sitä useammin vastaaja koki politiikan vaikeaksi seurata.

Suomen osalta kahdeksan suurimman puolueen kohdalla vastausten arvot vaihtelivat välillä 3,0 (Kokoomusta äänestäneet kierroksella 3 vuonna 2006) ja 3,5 (Kristillisdemokraatit ensimmäisellä kierroksella vuonna 2002). PS:n äänestäjien antamien vastausten arvot pysyivät lukemassa 3,5 kaikilla kierroksilla. Poliitiikan kokeminen vaikeaksi oli hieman muita puolueita yleisempää PS:n äänestäjien osalta, ei kuitenkaan siten että PS:n äänestäjät olisivat selkeästi erottuneet omaksi joukokseen tämän kysymyksen kohdalla. Maltillista voimistuvaa kehitystä siihen suuntaan tapahtui kohden vuotta 2008, johtuen muiden puolueiden kehityksestä vastakkaiseen suuntaan.

⁷⁷ kts. luku 3.4.1.

DF:n äänestäneiden osalta muuttujan arvo 3,3 ja 2,9 laskien tasaisesti vuodesta 2002 vuoteen 2008. Ensimmäisen kyselykierroksen kohdalla DF:n äänestäjät kokivat politiikan vaikeammaksi kuin kaikkien muiden puolueiden äänestäjät, jonka jälkeen DF:n äänestäjien vastaukset saivat alempia arvoja. Kristendemokraterne:n äänestäjien vastausten trendi on ainoa, joka on ollut nouseva koko neljän mittauskierroksen ajan, ja vuosina 2006 ja 2008 sen arvot olivat koko Tanskan puoluekentän suurimmat. Muiden puolueiden kohdalla mittarin arvot eivät vaihdelleet mainittavasti, joten DF:n lähentyminen kohti kaikkien vastausten keskiarvoa johtuu pääosin sen äänestäjien antamien vastausten muuttumisesta kohti politiikan kokemista helpommaksi.

PS:n äänestäjien vastausten samana kaikilla kierroksilla pysynyt arvo 3,5 on myös koko ajan ollut suurempi kuin DF:n äänestäjien vastausten arvot, joista suurin siis oli 3,3.

Verrattaessa Suomen ja Tanskan puoluekenttiä keskenään kaikkien äänestäjien vastausten arvot saavat Suomessa suuremman keskiarvon. Kuten liitteistä 3 ja 4 havaitaan, suomalaisten äänestäjien vastausten keskiarvot vaihtelevat eri kierroksilla välillä 3,4 ja 3,2 ja Tanskassa vastaavat arvot ovat 2,9 ja 2,7. Keskihajonnat ovat Suomessa pysyneet samassa arvossa 1,1 kaikilla mittauskierroksilla, ja Tanskassakin keskihajonnat vaihtelevat vain välillä 1,0 ja 1,1. Voidaan sanoa, että tämän perusteella vuosina 2002-2008 Suomessa äänestäjät keskimäärin kokivat politiikan vaikeammaksi kuin Tanskassa.

5.3. Luottamus instituutioihin

Luottamusta instituutioihin mitattiin asteikolla nollasta kymmeneen siten, että vastauksen arvo nolla merkitsi ettei vastaaja luota lainkaan kyseiseen instituutioon ja kymmenen erittäin vahvaa luottamusta. Tässä tutkielmassa tarkastellaan haastateltavien luottamusta eduskuntaan, oikeusjärjestelmään, politiikkoihin, poliittisiin puolueisiin ja Euroopan parlamenttiin.

Luottamus instituutioihin on vaihdellut erityisen paljon PS:n äänestäjien keskuudessa, kuitenkin siten että vuodesta 2006 alkaen luottamus heikkenee jatkuvasti. Kahdella ensimmäisellä mittauskierroksella luottamusta mittaava muuttuja saa PS:n kohdalla arvot 25,3 ja 25,7 ja neljännellä, vuoden 2010 kierroksella sama muuttuja saa arvon 19,7. Vihreilläkin luottamusta mittaavat arvot vaihtelevat jonkin verran, mutta muiden puolueiden kohdalla luottamus on melko tasaista vaihdellen välillä 27,1 – 28,9. Huomioitavaa on myös, että vuotta 2010 kohden PS:n äänestäjien luottamus kasvattaa eroaan selkeäksi muiden puolueiden kannattajien kokemaan luottamukseen. Tämä kehityssuunta korreloi ajallisesti vastaajien lukumäärän kasvun kanssa. Myös vastausten puoluekohtaisia, kaikkien kierrosten arvoista koostuvia keskiarvoja tarkasteltaessa PS:n äänestäjät luottavat instituutioihin vähemmän kuin

minkään muun puolueen vastaajat. Keskihajonta on keskiarvoltaan PS:n äänestäjillä hieman korkeampi kuin kaikkien vastaajien keskiarvo. Muillakin puolueilla keskihajonnat ovat joillakin kierroksilla melko korkeissa lukemissa, mikä saattaa selittyä osin osamuuttujien korkeahkolla lukumäärällä tässä kyseisessä summamuuttujassa. Luottamus eri osamuuttujiin saattaa myös vaihdella jonkin verran, ja jotkut niistä voidaan kokea abstraktimpana kuin muut. Esimerkiksi luottamus oikeusjärjestelmään voi olla sellainen osamuuttuja, jonka eri vastaajat kokevat hieman eri tavoin, toisin kuin yksiselitteisempi osamuuttuja luottamus poliitikkoihin.

DF:n äänestäjien kokema luottamus kyseisiin määrättyihin instituutioihin on vaihdellut myös mitattuna ajanjaksona. Korkeimmillaan luottamus oli vuonna 2006 saaden arvon 27,2 ja matalimmillaan vuosina 2004 ja 2010 arvolla 24,4. DF:n luottamusta mittaavan muuttujan arvo jää siten kaikilla kierroksilla selvästi alle kaikkien vastaajien keskiarvon, joka vaihtelee välillä 28,6 ja 30,8.

Muiden puolueiden osalta ainoastaan Enhedslistenin äänestäjien luottamus on DF:n vastaavaa alhaisempaa vuonna 2006, muutoin DF:n äänestäjien kokema luottamus on muita puolueita äänestäneitä heikompaa. Merkille pantavaa on myös se, että äänestäjien kokema luottamus heikkenee kaikkien puolueiden osalta viimeistä mittauskierrosta kohden.

Vertailtaessa äänestäjien poliittista luottamusta Suomen ja Tanskan välillä, näiden mittausten valossa Suomessa luottamus on keskimäärin alhaisempaa kuin Tanskassa. Lähtöoletuksen mukaisesti sekä PS:n että DF:n äänestäjien luottamus on alhaisempaa suhteessa maiden muiden puolueiden äänestäjiin. Etenkin vuonna 2008 ja 2010 PS:n äänestäjien luottamus on paitsi selkeästi alhaisempaa kuin muiden suomalaisten puolueiden äänestäjien, myös alhaisempaa DF:ään verrattuna.

5.4. Tyytyväisyys

Mitattaessa tyytyväisyyttä vallitseviin oloihin vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyyttään 1) vallitsevaan taloudelliseen tilanteeseen Suomessa/Tanskassa; 2) vallassa olevan hallituksen kykyyn hoitaa tehtävänsä ja 3) siihen, miten hyvin demokratia toimii Suomessa/Tanskassa. Alun perin tyytyväisyyttä mittaavaan summamuuttujaan otettiin mukaan neljäntenä komponenttina kysymys, jossa vastaajilta kysyttiin tyytyväisyyttä omaan elämään, mutta tämä osamuuttuja jätettiin tutkimuksessa pois, koska sen katsottiin liiaksi huonontavat mittarin reliabiliteettia.

PS:n äänestäjien tyytyväisyys on vaihdellut voimakkaasti mittausajanjaksona siinä missä se muiden puolueiden äänestäjien keskuudessa on pysynyt melko vakaana. Suurimmillaan PS:n äänestäjien tyytyväisyys on saanut arvon 22,0 vuonna 2004, jolloin se on myös ollut

korkeampi kuin minkään muun puolueen äänestäjien keskuudessa. Tämän jälkeen tyytyväisyys on kuitenkin ollut laskussa jokaisella mittauskierroksella, ja erityisen voimakkaasti se laski vuoden 2008 mittauskierroksella. Viimeisellä kahdella mittauskierroksella PS:n äänestäjien tyytyväisyys oli alhaisempaa kuin minkään muun puolueen äänestäjien. Alhaisimmillaan tyytyväisyyttä kuvaava mittari sai arvon 15,1 vuonna 2010 kaikkien vastaajien keskiarvon ollessa 18,1.

Myös DF:llä tyytyväisyyttä kuvaava mittari on vaihdellut melko voimakkaasti. Vuosina 2002 ja 2004 se sai arvot 20,3 ja 19,7, jonka jälkeen vuonna 2006 se nousi voimakkaasti arvoon 22,0. Tämän jälkeen tyytyväisyys on DF:n äänestäjien keskuudessa ollut tasaisenjyrkässä laskussa, ja vuonna 2010 se sai enää arvon 16,4.

Tanskassa yleisesti tyytyväisyys on ollut kasvussa vuotta 2006 kohti, jolloin kaikkien vastaajien keskiarvo sai huippuarvonsa 21,0. Tämän jälkeen tyytyväisyys on ollut laskussa poikkeuksetta kaikkien tarkasteltavien puolueiden keskuudessa, keskiarvon ollessa vuonna 2010 enää 16,8. Lähtöoletuksen vastaisesti DF:n äänestäjien tyytyväisyys seuraa melko lähellä kaikkien äänestäjien keskiarvoa eikä oikeastaan millään mittauskierroksella poikkea siitä merkittävästi. Tämä näyttäytyy selvänä erona PS:n äänestäjien tyytyväisyyteen, joka etenkin viimeisellä kahdella mittauskierroksella on selvästi muita puolueita alhaisempaa. Vertailtaessa mittarin maiden välisiä arvoja nähdään, että tyytyväisyys PS:n äänestäjien keskuudessa on etenkin vuosina 2008 ja 2010 selvästi alhaisempaa kuin DF:n äänestäjien keskuudessa. On kuitenkin huomioitavaa, että myös kaikkien vastaajien keskiarvot ovat Tanskassa hieman Suomea korkeammat, lukuun ottamatta vuoden 2010 mittauskierrosta, jolloin Tanskassa mittarin arvo koki jyrkän laskun.

5.5. Vasemmisto-oikeisto –ulottuvuus

Vastaajien asettumista vasemmisto-oikeisto –akselille mitattiin siten, että heitä pyydettiin antamaan arvo nollasta kymmeneen kuvaamaan omaa sijoittumistaan. Nolla kuvasi vasemmistoa ja kymmenen oikeistoa.

Perussuomalaisten äänestäjien vastausten arvot vaihtelivat ensimmäisten kolmen kierroksen välillä melko paljon. Ensimmäisellä ja toisella mittauskierroksella PS:n äänestäjät sijoituivat hieman oikealle arvoilla 6,0 ja 7,0, jonka jälkeen tapahtui muutos vasemmalle kolmannella kierroksella, jolloin arvo putosi 4,6. On huomioitava, että kolmen ensimmäisen kierroksen ajan vastaajien lukumäärä PS:n kohdalla oli pieni; pienimmillään 4 ja suurimmillaan 12. Vastaajien lukumäärän kasvettua kahdella viimeisellä mittauskierroksella 52 ja 65 vastaajaan sijoittui PS arvoillaan 5,4 ja 5,8 akselin keskivaiheille.

Keskihajonta PS:n äänestäjien vastauksissa käy toisen ja kolmannen mittauskierroksen aikana lukemassa 2,2, joka on joitakin desimaaleja muiden puolueiden keskihajontoja suurempi. Poikkeuksena RKP:n kohdalla keskihajonta on myös kolmannella kierroksella 2,2. PS:n äänestäjien vastaajien lukumäärän kasvaessa kahdella viimeisellä mittauskierroksella keskihajonnat laskevat alle lukeman 2,0, ja ovat vain noin desimaalin muiden puolueiden lukemia suurempia. Yhtenäisimpiä vastauksissaan olivat Kokoomuksen kannattajat 1,3 ja 1,4 keskihajonnoillaan.

PS ei missään vaiheessa sijoittunut oikeammalle kuin Kokoomus ja RKP, vaikka kävikin hetkellisesti vuoden 2004 kohdalla koko puoluekenttää tarkastellen oikealla laidalla. SDP:n äänestäjät sijoituivat odotetusti kaikkia puolueita tarkastellen vasempaan reunaan, ja Vasemmistoliiton vastaajat erottuivat selkeästi muista ollen reilusti vasemmalla. Kokonaisuutta tarkastellen PS:n kohdalla ei voida puhua leimallisen oikeistolaisista äänestäjistä, vaan vuotta 2004 lukuun ottamatta PS:n äänestäjät sijoittivat itsensä keskivaiheille vasemmisto-oikeisto - ulottuvuudella. PS:n äänestäjät eivät myöskään olleet huomattavasti hajanaisempia asemoitumisessaan kuin muut puolueet.

DF:n äänestäjät ovat sijoittaneet itsensä kaikilla mittauskierroksilla maltillisen oikealle, vastausten arvot sijoituivat välille 6,3 ja 6,7. Keskihajonta oli vaihdellessaan välillä 1,8 ja 2,1 hieman muiden puolueiden keskihajontoja korkeampaa, muiden puolueiden kohdalla vastaava arvo oli korkeimmillaan 1,7. Vastaajien lukumäärä vaihteli välillä 85 – 129, ja keskihajonta kasvoi muutamalla desimaalilla vastaajien lukumäärän kasvaessa. Odotetusti Socialistisk Folkepartin ja etenkin Enhedslisten:in äänestäjät sijoittivat itsensä huomattavasti enemmän vasemmalle kuin muiden puolueiden vastaajat.

Vaikka DF:n äänestäjät sijoittivat itsensä akselin arvoa tarkastellen maltillisen oikealle, on se koko puoluekenttää tarkastellen tasaisesti oikealla laidalla. Verrattaessa kaikkien vastaajien kaikkien kierrosten keskiarvoa DF:n ja PS:n äänestäjien kaikkien kierrosten keskiarvoihin DF:n äänestäjät sijoittuvat siis keskiarvoa oikeammalle, mutta PS:n äänestäjät jopa hieman keskiarvosta vasemmalle. Ottaen huomioon DF:n taustan oikeistolaisessa veroprotestipuolueessa Fremskridtspartietissa ja PS:n taustan keskustalaisemmassa SMP:ssa tulos ei ole yllättävä. Lähtöoletuksena oli, että PS:n äänestäjien keskuudessa esiintyy enemmän hajontaa kuin DF:lla. PS:n keskihajonnat ovat hieman suurempia kuin DF:lla, mutta eivät merkittävässä määrin. Melko yllättävästi Suomen vastaajat sijoittivat itsensä oikeammalle kuin Tanskan; Suomen kaikkien vastaajien kaikkien kierrosten keskiarvo on 5,9, ja Tanskan vastaava lukema on 5,4.

6. Johtopäätökset

Johtopäätöksiä yhteydessä tulee huomioida tässä tutkimuksessa käytetyn aineiston otannan olevan melko rajallinen, eikä sen perusteella voi tehdä yksiselitteisiä päätelmiä Perussuomalaisten ja Dansk Folkepartin äänestäjäkunnista. Suuntaa-antavaa tietoa on kuitenkin mahdollista tällä aineistolla ja menetelmällä saada. Näkökulmana äänestäjien asenteiden tutkiminen osana puolueiden profilointia on edelleen mielestäni kiinnostava ja antoisa. Vastaajien suurempi määrä etenkin PS:n kohdalla olisi kuitenkin tarpeellinen luotettavampien tulosten aikaansaamiseksi.

Maahanmuuttoa koskevia asenteita tarkasteltaessa oletukset PS:n ja DF:n äänestäjien muita puolueita tiukemmasta linjasta pitivät paikkaansa. Odotusten vastaisesti Suomessa yleisesti asenteet olivat tiukemmat kuin Tanskassa. Tanskassa myös eri puolueiden asenteet erosivat toisistaan enemmän kuin Suomessa.

Politiikan vaikeaksi kokemista mittaavan muuttujan osalta tulokset eivät aivan vastanneet odotuksia. PS:n äänestäjät vastasivat kyllä kokevansa politiikan hieman muiden puolueiden äänestäjiä vaikeammaksi, mutta ei kuitenkaan merkittävässä määrin. DF:n äänestäjät eivät kokonaisuutta tarkastellen erottuneet selkeästi Tanskan muiden puolueiden äänestäjistä aivan ensimmäistä mittauskierrosta lukuun ottamatta. Suomessa politiikka koettiin hieman vaikeammaksi kuin Tanskassa.

Mitattaessa vastaajien luottamusta instituutioihin olisi voitu myös tarkastella eri instituutioita yksitellen, eikä yhdistää summamuuttujaksi. Täten oltaisiin saatu tarkempaa tietoa vastaajien asenteista. Nyt summamuuttujassa oli toisistaan melko kaukanakin olevia osamuuttujia, mikä saattoi tuoda turhaa ”hälyä” tuloksiin. Toki jonkinasteinen yleiskuva näinkin saatiin hahmotettua, ja eri puolueiden välillä näkyi selkeitä eroja. Syvempi analyysi olisi kuitenkin vaatinut osamuuttujien erottelua toisistaan. Luottamusta mittaavan muuttujan voidaan kuitenkin havaita ilmentävän eroa suomalaisten ja tanskalaisten äänestäjien välillä. Luvussa 2.2. todettiin David Arterin luokittelevan Perussuomalaiset järjestelmänvastaiseksi puolueeksi ja DF:n profiloituvan sen sijaan etupäässä maahanmuuttokriittisenä puolueena. Tämän tutkimuksen tulokset näyttävät tukevan tätä väitettä äänestäjien luottamusta mittaavien summamuuttujien osalta. Perussuomalaisten äänestäjät kasvattivat eroaan sekä Suomen muihin puolueisiin ja DF:n äänestäjiin mittauskierrosten edetessä ja PS:n vastaajamäärän kasvaessa.

Tyytyväisyyttä kuvaavat arvot eivät antaneet yksiselitteisiä vastauksia lähtöoletuksiin nähden. Arvot vaihtelivat suuresti eri mittauskierrosten välillä. Yhteenvedona voidaan kuitenkin sanoa että PS:n äänestäjien kokema tyytyväisyys Suomen taloudelliseen tilanteeseen, hallituksen toimintaan ja demokratian toteutumiseen laskee vuotta 2010 kohden. Saatujen tulosten valossa DF:n äänestäjät eivät koe tyytymättömyyttä Tanskan muiden puolueiden äänestäjiä enempää.

Vasemmisto-oikeisto –ulottuvuudelle sijoittumiseen liittyen tulokset tarjosivat sekä odotetun kaltaisia että jossain määrin yllättäviäkin tietoja. PS ei profiloidu selkeästi oikeistoon eikä vasemmistoon, ja puolueen äänestäjien vastaukset jäivät akselin keskivaiheille sekä ovat hieman hajanaisempia kuin muiden puolueiden äänestäjien käsitykset sijoittumisestaan tällä ulottuvuudella. DF:n taustan verokriittisessä FrP:ssa voi olettaa näkyvän vielä puolueen kannattajien asemoitumisessa akselin oikealle laidalle. Tältä osin tulokset vastasivat odotuksia, mutta odottamatonta oli Suomen ja Tanskan välinen ero, joka osoitti suomalaisten äänestäjien sijoittavan itsensä oikeammalle kuin tanskalaiset.

Työn tuloksista käy ilmi, että Tanskan ja Suomen oikeistopopulistisiksi nimetyt puolueet ovat äänestäjien asenteita verrattaessa melko heterogeenisiä toisiinsa nähden. Kyseisten puolueiden määrittäminen osaksi samaa ilmiötä kaipaa tarkempaa tutkimusta, jolloin myös laajempi tarkastelu puolueiden nousun taustatekijöistä on aiheellista.

7. Lähdeluettelo

KVANTITATIIVINEN AINEISTO

European Social Survey, kierrokset 1-5, Suomen ja Tanskan aineistot

<http://www.europeansocialsurvey.org/data/country.html?c=finland>

<http://www.europeansocialsurvey.org/data/country.html?c=denmark>

Luettu lokakuussa 2013

European Election Database <http://eed.nsd.uib.no>. Luettu lokakuussa 2013

Vaalitilastot

<http://www.tilastokeskus.fi/>. Luettu toukokuussa 2014

KIRJALLISUUS JA INTERNET-LÄHTEET

Anderson, Benedict (2006), *Imagined Communities*. Verso

Arter, David (2006), *Democracy in Scandinavia: Consensual, Majoritarian Or Mixed?*
Manchester University Press

Arter, David (2008), *Scandinavian Politics Today*. Manchester University Press

Arter, David (2010), *The Breakthrough of Another West European Populist Radical Right Party? The Case of the True Finns*. *Government and Opposition* –julkaisu vol .45 no. 4, s.484-504

Bjurwald, Jungar, Jupskås, Jutila ja Sundell (2011) *Liikkeitä laidasta laitaan, populismin nousu Euroopassa*. Ajatuspaja e2, ajatushautomo Magma, Vihreä sivistysliitto
http://www.magma.fi/images/stories/reports/ms2011_populismi.pdf . Luettu keväällä 2014

Borg, Sami (2012), *Johdanto teoksessa Muutosvaalit 2011* (Oikeusministeriön julkaisu, 16/2012)

Dansk Folkepartin kotisivu: <http://www.danskfolkeparti.dk>. Luettu syksyllä 2013 ja keväällä 2014

Durant, Isabelle; Hirsch, Martin; Cohn-Bendit, Daniel (2013), Point of View julkaisussa The Rise of Populism and Extremist Parties in Europe. The Spinelli Group

Jamin, Jérôme (2013) Two Different Realities: Notes on Populism and the Extreme Right. Mammone, et. al., Varieties of Right-Wing Extremism in Contemporary Europe. Routledge

Jespersen, Knud J.V. (2004), The History of Denmark. Palgrave

Kestilä, Elina (2007), Radikaalioikeistopuolueet Länsi-Euroopassa. Tutkimuksia vaalikannatuksen vaihteluun vaikuttavista kysyntä- ja tarjontateoreettisista tekijöistä. Turun yliopiston julkaisu.

Liberal Alliance –puolueen kotisivu <https://www.liberalalliance.dk/>. Luettu toukokuussa 2014.

Meret, Susi (2011), From the margins to the mainstream? The development of the radical right in Denmark. Right-wing extremism and right-wing populism in Europe. s.243-265

Meret, Susi (2009), The Danish People's Party, the Italian Northern League and the Austrian Freedom Party in a Comparative Perspective: Party Ideology and Electoral Support. Aalborg University

Minkenberg, Michael (2011), The radical right in Europe today: Trends and patterns in East and West, teoksessa Is Europe on the "right" path? Right-wing extremism and right-wing populism in Europe. Friedrich-Ebert-Stiftung, s. 37-55.

Minkenberg, Michael (2013), The European Radical Right and Xenophobia in West and East: Trends, Patterns and Challenges. Right-wing extremism in Europe. Country Analyses, Counter-Strategies and Labor-Market Oriented Exit Strategies. Friedrich-Ebert-Stiftung, s.9-33.

Mudde, Cas (2000), Ideology of the Extreme Right. Manchester University Press

Mudde, Cas (2014), Fighting the system? Populist radical right parties and party system change. Party Politics, vol. 20: 2, s.17-226.

Paloheimo, Heikki (2012), Populismi puoluejärjestelmän vedenjakajana, teoksessa Muutosvaalit 2011 (Oikeusministeriön julkaisu, 16/2012)

Perussuomalaisten kotisivu:

<http://www.perussuomalaiset.fi/>. Luettu toukokuussa 2014

Perussuomalaisten vaaliohjelmat:

<http://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/puolueohjelma/>. Luettu toukokuussa 2014

Perussuomalaisten toimintakertomus 2010:

<http://www.peruss.fi/getfile.php?file=1728>. Luettu toukokuussa 2014

Rydgren, Jens (2003), Meso-level reasons for racism and xenophobia. European Journal of Social Theory, vol 6:1, s.44-68. Sage Publications

Rydgren, Jens (2004), Explaining the Emergence of Radical Right-Wing Populist Parties: The Case of Denmark. West European Politics, vol. 27:3, Routledge

Rydgren, Jens (2005), Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family. European Journal of Political Research, vol. 44. s.413–437. Blackwell publishing

Sharma, Leena (2014), Ne – kohtaamisia perus-Suomessa. Otava

Soini, Timo (1988), Populismi: politiikkaa ja poltinmerkki ; SMP:n roolinmuutos. Helsingin Yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37345/populism.pdf?sequence=1>. Luettu toukokuussa 2014

Taggart, Paul (2000), Populism. Open University Press

Ylä-Anttila, Tuukka (2012), Perussuomalaisten nousu voi merkitä poliittisen kulttuurin muutosta. Poliitikasta –verkkojulkaisu: <http://www.poliitikasta.fi/article/perussuomalaisten-nousu-voi-merkit%C3%A4-poliittisen-kulttuurin-muutosta>. Luettu lokakuussa 2013 ja toukokuussa 2014

MENETELMÄKIRJALLISUUS

Alkula, Pöntinen, Ylöstalo (1994), Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY

Tilastokeskuksen sivusto, käsitteet ja määritelmät:

<http://www.stat.fi/meta/kas/korrelaatiomatr.html> (luettu 22.11.2013)

KvantiMOTV, menetelmätietovaranto –sivusto:

<http://www.fsd.uta.fi> (luettu syksy 2013 ja kevät 2014)

European Social Survey –sivusto:

<http://www.europeansocialsurvey.org/> (luettu huhtikuussa 2014)

European Social Survey Education Net –sivusto:

<http://essedunet.nsd.uib.no/> (luettu huhtikuussa 2014)

Yhteiskuntatieteellinen Tietoarkisto:

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/summamuuttajat/summamuuttuja.html>.

LIITE 1 MAAHANMUUTTOVASTAISUUS - SUOMI

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Kokoomus	1	7,6	231	1,9
	2	7,8	291	1,8
	3	7,6	284	2,0
	4	7,3	353	1,9
	5	7,8	295	1,8
	Yhteensä	7,6	1454	1,9
Ruotsalainen Kansanpuolue	1	6,8	63	2,1
	2	7,4	61	2,0
	3	6,9	51	2,0
	4	6,9	71	1,9
	5	6,7	46	1,9
	Yhteensä	6,9	292	2,0
Keskusta	1	8,1	306	1,8
	2	8,3	300	1,8
	3	8,1	300	1,8
	4	7,8	293	1,8
	5	8,3	259	1,8
	Yhteensä	8,1	1458	1,8
Perussuomalaiset	1	9,3	3	1,5
	2	7,8	12	2,4
	3	8,6	11	1,6
	4	8,4	52	1,9
	5	8,9	67	1,5
	Yhteensä	8,6	145	1,8
Kristillisdemokraatit	1	7,2	31	1,9
	2	7,2	56	2,1
	3	7,5	47	2,1
	4	7,0	44	2,1
	5	7,6	39	1,7
	Yhteensä	7,3	217	2,0
Vihreät	1	5,9	107	2,0
	2	6,1	125	2,1

	3	6,2	99	1,9
	4	6,0	130	2,2
	5	6,4	118	1,9
	Yhteensä	6,1	579	2,0
Sosiaalidemokraattinen Puolue	1	7,8	323	1,9
	2	7,9	341	1,9
	3	7,8	341	1,7
	4	7,6	310	1,9
	5	8,0	229	1,8
	Yhteensä	7,8	1544	1,8
Vasemmistoliitto	1	7,8	82	1,9
	2	7,4	78	2,2
	3	7,1	62	2,2
	4	7,1	95	2,1
	5	7,7	57	1,9
	Yhteensä	7,4	374	2,1
Muut	1	7,5	24	2,2
	2	7,5	22	2,5
	3	7,6	12	1,9
	4	7,0	23	1,5
	5	7,8	31	1,8
	Yhteensä	7,5	112	2,0
Kaikki vastaajat	1	7,6	1170	2,0
	2	7,7	1286	2,0
	3	7,6	1207	1,9
	4	7,3	1371	2,0
	5	7,8	1141	1,9
	Yhteensä	7,6	6175	2,0

LIITE 2 MAAHANMUUTTOVASTAISUUS - TANSKA

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Socialdemokraterne	1	7,0	363	1,9
	2	7,0	310	2,0
	3	6,9	324	2,0
	4	6,6	357	1,9
	5	6,6	296	1,9
	Yhteensä	6,8	1650	2,0
Det Radikale Venstre	1	5,9	60	1,9
	2	6,0	79	1,8
	3	5,5	107	1,7
	4	5,6	87	2,0
	5	5,3	66	1,8
	Yhteensä	5,6	399	1,8
Det Konservative Folkeparti	1	7,1	85	1,7
	2	7,6	89	1,9
	3	7,2	109	1,7
	4	7,0	128	1,6
	5	7,1	95	1,7
	Yhteensä	7,2	506	1,7
SF- Socialistisk Folkeparti	1	5,8	98	2,0
	2	6,2	94	2,1
	3	5,6	103	1,9
	4	5,8	187	2,0
	5	5,7	181	2,0
	Yhteensä	5,8	663	2,0
Dansk Folkeparti	1	8,5	90	1,7
	2	8,5	88	1,6
	3	8,4	94	1,4
	4	8,2	128	1,7
	5	8,1	131	1,7
	Yhteensä	8,3	531	1,6
Kristendemokraterne	1	6,6	22	1,6
	2	7,1	24	2,1

	3	7,0	20	1,6
	4	6,9	14	1,4
	5	6,9	7	1,9
	Yhteensä	6,9	87	1,7
Venstre	1	7,5	400	1,8
	2	7,3	401	1,8
	3	7,1	403	1,7
	4	7,3	360	1,7
	5	7,0	354	1,7
	Yhteensä	7,3	1918	1,7
Ny Alliance	4	6,4	36	1,7
	5	5,5	19	2,0
	Yhteensä	6,1	55	1,9
Enhedslisten	1	5,1	19	2,0
	2	4,4	25	1,4
	3	5,3	41	1,9
	4	4,4	19	1,8
	5	4,8	24	1,4
	Yhteensä	4,9	128	1,7
Muut	1	6,9	34	2,0
	2	6,9	31	2,3
	3	6,6	12	1,4
	4	7,6	5	2,9
	5	6,1	9	1,9
	Yhteensä	6,8	91	2,0
Kaikki vastaajat	1	7,1	1171	2,0
	2	7,1	1141	2,0
	3	6,8	1213	1,9
	4	6,8	1321	2,0
	5	6,7	1182	2,0
	Yhteensä	6,9	6028	2,0

LIITE 3 POLITIIKAN KOKEMINEN VAIKEAKSI – SUOMI

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Kokoomus	1	3,2	237	1,2
	2	3,1	294	1,1
	3	3,0	290	1,1
	4	3,0	359	1,1
	Yhteensä	3,0	1180	1,1
Ruotsalainen Kansanpuolue	1	3,2	68	1,2
	2	3,1	62	1,1
	3	3,0	53	1,1
	4	3,2	74	1,1
	Yhteensä	3,1	257	1,1
Keskusta	1	3,5	314	1,1
	2	3,5	305	1,1
	3	3,5	300	1,1
	4	3,3	295	1,1
	Yhteensä	3,5	1214	1,1
Perussuomalaiset	1	3,5	4	1,7
	2	3,5	12	1,2
	3	3,5	11	1,2
	4	3,5	54	1,1
	Yhteensä	3,5	81	1,2
Kristillisdemokraatit	1	3,5	33	0,8
	2	3,5	60	1,2
	3	3,4	48	1,1
	4	3,2	44	1,1
	Yhteensä	3,4	185	1,1
Vihreät	1	3,1	109	1,1
	2	3,2	126	1,0
	3	3,3	100	1,0
	4	3,0	131	1,1
	Yhteensä	3,2	466	1,1
Sosiaalidemokraattinen Puolue	1	3,4	333	1,1

	2	3,4	343	1,1
	3	3,4	347	1,1
	4	3,4	315	1,1
	Yhteensä	3,4	1338	1,1
Vasemmistoliitto	1	3,5	84	1,1
	2	3,5	80	1,2
	3	3,1	63	1,1
	4	3,3	94	1,1
	Yhteensä	3,4	321	1,1
Muut	1	3,6	24	1,3
	2	3,5	22	1,3
	3	3,2	12	1,2
	4	3,2	23	1,1
	Yhteensä	3,4	81	1,2
Kaikki vastaajat	1	3,4	1206	1,1
	2	3,3	1304	1,1
	3	3,3	1224	1,1
	4	3,2	1389	1,1
	Yhteensä	3,3	5123	1,1

LIITE 4 POLITIIKAN KOKEMINEN VAIKEAKSI – TANSKA

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Socialdemokraterne	1	3,0	391	1,0
	2	3,1	317	1,1
	3	3,0	335	1,1
	4	2,9	358	1,0
	Yhteensä	3,0	1401	1,1
Det Radikale Venstre	1	2,9	62	1,0
	2	2,5	80	0,9
	3	2,7	109	1,0
	4	2,5	90	1,0
	Yhteensä	2,6	341	1,0
Det Konservative Folkeparti	1	2,5	91	1,0
	2	2,6	90	1,1
	3	2,6	110	1,0
	4	2,4	130	0,8
	Yhteensä	2,5	421	1,0
SF- Socialistisk Folkeparti	1	3,0	100	1,0
	2	2,8	97	1,0
	3	2,9	106	1,0
	4	2,7	191	1,0
	Yhteensä	2,8	494	1,0
Dansk Folkeparti	1	3,3	93	1,1
	2	3,2	88	1,1
	3	3,1	97	1,1
	4	2,9	128	1,1
	Yhteensä	3,1	406	1,1
Kristendemokraterne	1	2,7	23	0,8
	2	2,8	24	1,3
	3	3,2	21	1,1
	4	3,3	14	0,7
	Yhteensä	3,0	82	1,0
Venstre	1	2,8	422	1,0

	2	2,8	413	1,0
	3	2,7	413	1,0
	4	2,8	365	1,0
	Yhteensä	2,8	1613	1,0
Ny Alliance	4	2,6	36	1,1
	Yhteensä	2,6	36	1,1
Enhedslisten	1	2,8	20	1,2
	2	2,1	25	0,9
	3	2,8	41	1,1
	4	2,2	20	0,9
	Yhteensä	2,5	106	1,0
Muut	1	2,9	36	1,1
	2	3,2	32	1,2
	3	3,2	12	1,2
	4	3,0	5	1,2
	Yhteensä	3,0	85	1,2
Kaikki vastaajat	1	2,9	1238	1,0
	2	2,9	1166	1,1
	3	2,8	1244	1,0
	4	2,7	1337	1,0
	Yhteensä	2,8	4985	1,0

LIITE 5 LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHIN – SUOMI

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Kokoomus	2	29,4	285	7,0
	3	29,5	287	7,6
	4	29,5	349	7,3
	5	27,4	296	8,9
	Yhteensä	29,0	1217	7,8
Ruotsalainen Kansanpuolue	2	28,2	58	8,8
	3	30,2	52	6,7
	4	30,1	68	6,0
	5	28,3	44	7,9
	Yhteensä	29,3	222	7,4
Keskusta	2	29,6	287	7,7
	3	29,0	292	8,0
	4	29,9	280	7,3
	5	28,4	246	8,2
	Yhteensä	29,2	1105	7,8
Perussuomalaiset	2	25,3	12	9,9
	3	25,7	10	7,7
	4	21,5	52	9,7
	5	19,7	66	8,5
	Yhteensä	21,3	140	9,2
Kristillisdemokraatit	2	27,7	57	7,8
	3	27,3	47	7,8
	4	27,5	42	7,8
	5	28,9	40	6,6
	Yhteensä	27,8	186	7,5
Vihreät	2	28,6	125	7,7
	3	30,0	100	7,5
	4	31,1	127	6,5
	5	28,0	121	7,7
	Yhteensä	29,4	473	7,4
Sosiaalidemokraattinen Puolue	2	28,4	326	8,6
	3	28,0	338	8,8

	4	28,5	306	7,6
	5	26,8	224	8,4
	Yhteensä	28,0	1194	8,4
Vasemmistoliitto	2	25,3	78	8,9
	3	26,9	61	8,2
	4	26,3	90	8,9
	5	26,3	55	7,7
	Yhteensä	26,2	284	8,5
Muut	2	25,2	18	8,5
	3	24,0	11	11,8
	4	23,9	23	10,2
	5	25,7	30	10,5
	Yhteensä	24,9	82	10,1
Kaikki vastaajat	2	28,6	1246	8,0
	3	28,7	1198	8,1
	4	28,9	1337	7,8
	5	27,1	1122	8,6
	Yhteensä	28,4	4903	8,1

LIITE 6 LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHIN – TANSKA

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Socialdemokraterne	2	29,9	279	7,8
	3	29,3	297	8,5
	4	30,1	319	7,8
	5	28,4	281	8,0
	Yhteensä	29,4	1176	8,1
Det Radikale Venstre	2	33,4	80	6,3
	3	33,3	101	6,1
	4	32,5	84	8,3
	5	30,6	65	8,5
	Yhteensä	32,6	330	7,3
Det Konservative Folkeparti	2	32,2	81	7,7
	3	32,7	102	7,0
	4	32,2	125	7,0
	5	30,5	94	7,6
	Yhteensä	31,9	402	7,3
SF- Socialistisk Folkeparti	2	28,8	88	7,7
	3	30,9	92	7,5
	4	30,5	172	7,7
	5	28,7	170	7,9
	Yhteensä	29,7	522	7,7
Dansk Folkeparti	2	24,4	81	9,1
	3	27,2	80	8,5
	4	26,2	118	8,9
	5	24,4	121	8,3
	Yhteensä	25,5	400	8,7
Kristendemokraterne	2	31,2	23	7,4
	3	30,9	18	4,6
	4	31,4	13	7,6
	5	26,8	6	12,6
	Yhteensä	30,7	60	7,3
Venstre	2	30,9	373	7,7

	3	32,1	378	7,1
	4	31,2	330	7,4
	5	30,0	339	7,2
Ny Alliance	Yhteensä	31,1	1420	7,4
	4	30,1	34	8,3
	5	24,7	19	8,2
	Yhteensä	28,2	53	8,6
Enhedslisten	2	30,9	25	7,2
	3	25,4	37	7,8
	4	30,7	18	9,2
	5	25,1	24	7,7
	Yhteensä	27,6	104	8,2
Muut	2	29,0	30	8,3
	3	29,6	10	7,4
	4	25,2	5	12,9
	5	19,9	8	6,8
	Yhteensä	27,4	53	8,8
Kaikki vastaajat	2	30,2	1060	8,0
	3	30,8	1115	7,8
	4	30,5	1218	8,0
	5	28,6	1127	8,0
	Yhteensä	30,0	4520	8,0

LIITE 7 TYYTYVÄISYYS – SUOMI

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Kokoomus	1	19,6	226	4,1
	2	20,4	282	3,5
	3	20,7	287	3,3
	4	20,4	347	3,7
	5	19,0	295	4,3
	Yhteensä	20,0	1437	3,8
Ruotsalainen Kansanpuolue	1	18,7	62	4,1
	2	18,9	55	5,0
	3	20,8	51	4,0
	4	19,5	64	3,9
	5	18,5	43	4,3
	Yhteensä	19,3	275	4,3
Keskusta	1	18,1	294	4,9
	2	20,7	278	3,6
	3	20,3	284	3,9
	4	19,9	275	4,1
	5	19,0	243	4,2
	Yhteensä	19,6	1374	4,3
Perussuomalaiset	1	18,8	4	2,2
	2	22,0	10	3,9
	3	19,9	10	4,1
	4	15,7	51	5,5
	5	15,1	65	5,4
	Yhteensä	16,3	140	5,6
Kristillisdemokraatit	1	18,8	30	4,3
	2	19,9	53	4,2
	3	19,9	45	4,5
	4	17,4	43	4,4
	5	19,4	40	2,9
	Yhteensä	19,1	211	4,2
Vihreät	1	18,7	108	3,7
	2	19,2	124	4,6

	3	20,7	100	3,6
	4	19,2	126	4,0
	5	18,0	120	4,2
	Yhteensä	19,1	578	4,1
Sosiaalidemokraattinen Puolue	1	18,1	308	4,8
	2	19,1	323	4,6
	3	19,7	333	4,4
	4	17,7	295	4,5
	5	17,0	223	4,7
	Yhteensä	18,4	1482	4,7
Vasemmistoliitto	1	16,3	77	5,8
	2	17,0	77	5,1
	3	18,0	62	4,6
	4	15,9	90	5,0
	5	16,8	55	4,6
	Yhteensä	16,7	361	5,1
Muut	1	16,9	22	6,1
	2	18,8	18	5,2
	3	18,4	11	7,2
	4	17,2	22	4,6
	5	17,2	31	5,6
	Yhteensä	17,5	104	5,6
Kaikki vastaajat	1	18,4	1131	4,7
	2	19,7	1220	4,3
	3	20,1	1183	4,0
	4	18,9	1313	4,5
	5	18,1	1115	4,6
	Yhteensä	19,0	5962	4,5

LIITE 8 TYYTYVÄISYYS – TANSKA

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Socialdemokraterne	1	19,3	374	4,5
	2	18,9	306	4,6
	3	18,7	325	5,1
	4	17,7	350	4,8
	5	15,5	302	4,7
	Yhteensä	18,1	1657	4,9
Det Radikale Venstre	1	20,0	61	3,7
	2	20,2	76	4,2
	3	19,9	109	4,1
	4	18,1	88	4,5
	5	15,9	68	4,1
	Yhteensä	18,9	402	4,4
Det Konservative Folkeparti	1	21,9	90	4,0
	2	22,7	84	3,5
	3	24,0	108	3,2
	4	20,8	129	4,4
	5	19,5	95	4,6
	Yhteensä	21,8	506	4,3
SF- Socialistisk Folkeparti	1	18,7	96	4,6
	2	18,0	94	4,5
	3	17,2	102	4,7
	4	16,3	188	5,1
	5	14,3	183	4,4
	Yhteensä	16,5	663	4,9
Dansk Folkeparti	1	20,3	87	4,4
	2	19,7	83	5,4
	3	22,0	93	5,3
	4	19,5	124	5,1
	5	16,4	131	5,0
	Yhteensä	19,3	518	5,4
Kristendemokraterne	1	21,3	23	4,6
	2	20,3	24	5,3

	3	21,1	20	3,7
	4	19,6	13	4,1
	5	15,7	7	6,1
	Yhteensä	20,3	87	4,8
Venstre	1	21,6	415	3,9
	2	22,6	398	3,7
	3	23,8	405	3,6
	4	21,7	364	4,2
	5	19,6	357	4,4
	Yhteensä	21,9	1939	4,2
Ny Alliance	4	19,4	33	5,0
	5	13,4	19	4,0
	Yhteensä	17,2	52	5,5
Enhedslisten	1	14,8	19	5,4
	2	17,1	24	4,5
	3	14,6	39	5,1
	4	13,1	20	4,3
	5	11,3	25	5,5
	Yhteensä	14,2	127	5,3
Muut	1	18,9	35	6,3
	2	20,6	31	4,7
	3	19,7	11	5,1
	4	18,0	5	8,2
	5	14,0	9	4,0
	Yhteensä	19,0	91	5,8
Kaikki vastaajat	1	20,3	1200	4,5
	2	20,6	1120	4,7
	3	21,0	1212	5,1
	4	19,1	1314	5,1
	5	16,8	1196	5,1
	Yhteensä	19,6	6042	5,1

LIITE 9 VASEMMISTO-OIKEISTO – SUOMI

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Kokoomus	1	7,5	236	1,3
	2	7,6	294	1,4
	3	7,5	290	1,4
	4	7,6	357	1,4
	5	7,5	301	1,4
	Yhteensä	7,5	1478	1,4
Ruotsalainen Kansanpuolue	1	7,0	65	1,7
	2	7,1	62	1,5
	3	6,9	53	2,2
	4	7,0	70	1,4
	5	6,6	47	1,7
	Yhteensä	6,9	297	1,7
Keskusta	1	6,6	313	1,6
	2	6,7	302	1,5
	3	6,7	299	1,7
	4	6,7	292	1,6
	5	6,5	260	1,7
	Yhteensä	6,6	1466	1,6
Perussuomalaiset	1	6,0	4	1,8
	2	7,0	12	2,2
	3	4,6	11	2,2
	4	5,4	52	1,8
	5	5,8	65	1,9
	Yhteensä	5,7	144	2,0
Kristillisdemokraatit	1	6,2	33	1,5
	2	6,2	60	1,7
	3	6,1	46	1,6
	4	5,7	43	1,8
	5	6,5	40	1,6
	Yhteensä	6,1	222	1,7
Vihreät	1	4,9	108	1,6
	2	4,7	125	1,6

	3	5,0	100	1,7
	4	4,9	130	1,6
	5	4,5	120	1,7
	Yhteensä	4,8	583	1,6
Sosiaalidemokraattinen Puolue	1	4,4	330	1,7
	2	4,6	338	1,7
	3	4,6	345	1,6
	4	4,5	309	1,6
	5	4,6	229	1,6
	Yhteensä	4,5	1551	1,7
Vasemmistoliitto	1	2,6	84	1,6
	2	3,0	80	1,9
	3	2,7	63	1,7
	4	2,7	95	1,7
	5	3,1	57	1,7
	Yhteensä	2,8	379	1,7
Muut	1	5,3	22	1,6
	2	5,5	22	2,1
	3	4,4	12	2,3
	4	5,0	22	2,7
	5	5,7	33	2,4
	Yhteensä	5,3	111	2,2
Kaikki vastaajat	1	5,7	1195	2,2
	2	5,9	1295	2,1
	3	5,9	1219	2,2
	4	5,9	1370	2,2
	5	5,9	1152	2,1
	Yhteensä	5,9	6231	2,1

LIITE 10 VASEMMISTO-OIKEISTO – TANSKA

Puolue	ESS-kierros	Keskiarvo	N	Keskihajonta
Socialdemokraterne	1	4,8	375	1,6
	2	4,6	306	1,5
	3	4,4	330	1,7
	4	4,3	355	1,4
	5	4,2	296	1,6
	Yhteensä	4,5	1662	1,6
Det Radikale Venstre	1	4,9	61	1,4
	2	4,9	79	1,3
	3	4,6	109	1,5
	4	4,9	90	1,6
	5	4,7	69	1,3
	Yhteensä	4,8	408	1,4
Det Konservative Folkeparti	1	6,9	88	1,4
	2	6,9	91	1,4
	3	6,9	109	1,3
	4	7,1	130	1,5
	5	6,9	98	1,4
	Yhteensä	6,9	516	1,4
SF- Socialistisk Folkeparti	1	3,6	100	1,6
	2	3,5	97	1,5
	3	3,1	104	1,6
	4	3,2	190	1,7
	5	3,1	188	1,4
	Yhteensä	3,2	679	1,6
Dansk Folkeparti	1	6,7	85	1,9
	2	6,3	82	1,8
	3	6,5	92	2,0
	4	6,5	125	2,1
	5	6,6	129	2,1
	Yhteensä	6,5	513	2,0
Kristendemokraterne	1	5,6	23	1,3
	2	5,4	24	1,3

	3	5,5	21	1,6
	4	5,6	14	1,6
	5	5,0	7	1,7
	Yhteensä	5,5	89	1,4
Venstre	1	6,7	417	1,5
	2	6,7	407	1,5
	3	6,7	408	1,7
	4	6,8	358	1,7
	5	6,7	358	1,6
	Yhteensä	6,7	1948	1,6
Ny Alliance	4	5,9	36	1,4
	5	6,1	19	1,2
	Yhteensä	6,0	55	1,3
Enhedslisten	1	1,6	20	1,5
	2	1,9	25	1,5
	3	1,7	41	1,7
	4	1,6	20	1,0
	5	1,6	25	1,1
	Yhteensä	1,7	131	1,4
Muut	1	5,3	35	1,8
	2	6,0	30	1,5
	3	5,3	11	1,5
	4	3,8	5	1,3
	5	5,0	9	1,4
	Yhteensä	5,4	90	1,7
Kaikki vastaajat	1	5,6	1204	2,0
	2	5,6	1141	1,9
	3	5,4	1225	2,2
	4	5,3	1323	2,2
	5	5,3	1198	2,2
	Yhteensä	5,4	6091	2,1

